

Preveč smo že žrtvovali

Posvet gradiščanskih Hrvatov in koroških Slovencev zadnje nedelje v Brucku ob Muri ni bil navaden sestanek.

Gradiščanski Hrvatje in koroški Slovenci smo se v zadnjih dveh letih ponovno sestali na važnih posvetovanjih, pa tudi na skupnih manifestacijah in smo svetu dokazali, da nas ne vežejo le skupni interesi, marveč je naša povezanost globlja, ker smo potomci sorodnih narodov, s katerimi nas kljub ločenosti veže to, kar imenujemo narodna kultura. Le-ta pa je izraz narodne bistvenosti, ki je specifična za vsako ljudstvo. Izraža se v narodni noši, v narodni pesmi, v narodnih šegah, kar vse nas poleg jezika jasno razlikuje od sosednega naroda, s katerim živimo stotletja v neposrednem stiku.

Ne nazadnje za ohranitev te narodne samobitnosti je šlo na zadnjem nedeljskem posvetovanju. Svoje predloge za ohranitev le-te v smislu člena 7 Državne pogodbe smo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvatje povedali vladi v svojih spomenicah; na neodgovorno zavlačevanje izvedbe določil člena 7 v zaščito naših narodnih skupin smo opozorili predstavnike štirih velikih sil-podpisnic Državne pogodbe: ob brezobzirnem neupoštevanju naših predlogov, iznešenih v spomenicah in ob številnih drugih priložnostih s strani vlade v nam še nedostavljenih osnutkih smo zadnje nedelje v Brucku jasno in odločno povedali, da ne bomo in ne moremo priznati nobene rešitve člena 7 Državne pogodbe o odnosu nobene ureditve naših življenjskih vprašanj, ki gre mimo in preko nas.

Ponovno smo apelirali na vlado, da gledamo v člen 7 celoto in da ga je treba kot celoto rešiti, to se pravi, ne najprej ločevati narodnostnih skupin, za katere velja in nato razkrojiti še posamezne manjšine same ter končno s počasnim, delnim reševanjem posameznih določil razčleniti člen 7 na številne drobce in te potem drobtinčarsko reševati! Naše stališče je slej ko prej, da je člen 7 celota in da je njegova celotna rešitev pomeni izpolnitev v Državni pogodbi prevzetih obveznosti v zaščito naših manjšin.

V tej zvezi odločno protestiramo proti izgovoru, češ da gre pri gradiščanskih Hrvatih in pri koroških Slovencih za popolnoma drugačen razvoj in drugačen položaj in da je zaradi tega istočasno reševanje nemogoče. Gradiščanski Hrvatje in koroški Slovenci smo že v svojih različnih spomenicah upoštevali ta različni razvoj in položaj, zaradi česar ta izgovor nikakor ne drži in ni nobene vzroka, da ne bi država izpolnila prevzetih obveznosti za obe skupini istočasno. Koroški Slovenci in gradiščanski Hrvatje imamo namreč predobro skušnje iz zgodovine, da ne bi videli in spoznali nakane, ki se skriva prav za tem delnim reševanjem in atomiziranjem člena 7 Državne pogodbe. Našo zaskrbljenost še posebno povečuje izjava, da hoče država nadaljeovati z „manjšinsko politiko trve republike“. Razvoj te politike označuje izjava delnega glavarja dr. Lemischa v prvi republiki, češ: „Le eno generacijo imamo časa, da germaniziramo koroške Slovence: zato so država, šola in cerkev poklicane, da pri tem sodelujejo“. Na koncu tega razvoja in te politike so bili taborišča smrti, izselitve in sporočilo koroškega Gauleiterja Führerju: *Dies Land spricht deutsch!*

Toda koroški Slovenci smo se tej manjšinski politiki uprli in naša borba nam je prinesla člen 7. Le-ta je dosežen in priborjen krvjo nešteti sinov in tudi bčera našega ljudstva in zato ne bomo in ne moremo dopustiti, da bi nam te s krvjo priborjene pravice kratili s papirnati ukrepi.

In morda je prav, da v tej zvezi povemo še tole: Koroški Slovenci nismo le to pot prelivali krvi, marveč smo koroški Slovenci in gradiščanski Hrvatje kot pokorni državljani tekom zgodovine še in še prelivali kri za domovino. — le prečesto po krivdi odgovornih na žalost ne za njene interese, marveč za interese tistih, ki so zamenjali avstrijsko domovino z državo na severu. In v tem ni

Skupna spomenica

koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov na zvezno vlado

Minulo nedeljo so se v Brucku ob Muri sestali predstavniki osrednjih organizacij koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Po skupnem razpravljanju in posvetovanju o položaju slovenske in hrvatske narodnostne manjšine v naši državi, zlasti v zvezi z osnutkom zakona za ureditev šolstva in sodnega jezika na Koroškem, ki ga je brez sodelovanja in upo-

števanja predlogov prizadete manjšine sprejel ministrski svet, so naslovili na zvezno vlado v roke zveznega kanclerja Raaba, v prepisu pa poslali tudi vicekanclerju dr. Pittermannu in zveznemu ministru za zunanje zadeve dr. Figlu kot predsedniku ministrskega komiteja za izvedbo člena 7 Državne pogodbe naslednji skupni apel:

Zastopniki Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem, Narodnega sveta koroških Slovencev in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem naslavljamo po skupnem posvetovanju v Brucku ob Muri dne 29. 9. 1957 naslednji apel na avstrijsko zvezno vlado na Dunaju.

1. Najgloblje smo razočarani nad tem, da kot neposredno prizadeti kljub dvakratnemu, od najvišjih članov vlade danemu zagotovilu nismo prejeli izdelanih osnutkov za izvedbo člena 7 avstrijske Državne pogodbe, da bi zavzeli stališče.

2. Če se poročila v tisku dejansko skladajo z vsebino zakonskih osnutkov, smo primorani izraziti svojo veliko vznemirjenost nad tem, da se naši predlogi, ki smo jih posredovali zvezni vladi v spomenicah in različnih vlogah, niso upoštevali, pač pa se po vsem videzu upoštevajo intencije manjšinam sovražnih organizacij, ki so po § 5 člena 7 avstrijske Državne pogodbe pravzaprav nedopustne.

3. Resno smo zaskrbljeni, da osnutki, v kolikor so znani iz tiska, bistveno poslabšujejo položaj naših manjšin in življenjsko ogrožajoče zmanjšujejo naše pravice, predvsem na področju šolstva.

4. Smatramo, da mora člen 7 avstrijske Državne pogodbe očitno služiti zaščiti in ohranitvi narodnostnih manjšin in da se ga ne sme s sklepi večine spremeniti v nasprotje; stališče, na katerem z ozirom na interese avstrijske manjšine na Južnem Tirolskem upravičeno vztrajajo tako avstrijska zvezna vlada kakor tudi poklicani zastopniki same manjšine na Južnem Tirolskem.

5. Danes ponovno poudarjamo, da je člen 7 avstrijske Državne pogodbe celota in da je zaradi tega treba urediti vse njegove točke enotno in hkrati. Iz tega razloga odklanjamo sleherni delno urejevanje po načelu »divide et impera« za manjšine, ki so navedene v členu 7 avstrijske Državne pogodbe.

6. Avstrijsko zvezno vlado nujno naprošamo, da nam v smislu danih zagotovil čimprej dostavi zakonske osnutke, da moremo zavzeti stališče. Tako v naših spomenicah kakor tudi ob drugih priložnostih smo ponovno pokazali svojo pripravljenost za konstruktivno sodelovanje pri reševanju vprašanj in še enkrat izražamo odločno voljo, da hočemo v interesu splošne pomiritve v deželi in preko nje po načelu, da »naj manjšine ne ločijo, marveč povezujejo«, najaktivneje sodelovati.

7. V interesu manjšin, ki jih zastopamo, moramo z vsem poudarkom izjaviti, da ne bomo privolili in ne moremo privoliti v nobeno ureditev, ki brez upoštevanja naših predlogov in upravičenih zahtev spreminja člen 7 avstrijske Državne pogodbe v njegovo nasprotje.

Za:

Hrvatsko kulturno društvo:

prof. Bela Schreiner l. r.

dr. Ivo Müller l. r.

Narodni svet koroških Slovencev:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem:

dr. Joško Tischler l. r.

dr. Franci Zwitter l. r.

Janko Urank l. r.

Janko Ogris l. r.

Jugoslavija ponovno podčrtala zaskrbljenost za pravice manjšin v Avstriji

Po nedavnem diplomatskem koraku Jugoslavije za pravice koroških Slovencev so na redni tiskovni konferenci v državnem sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu minuli petek novinarji vprašali predstavnika sekretariata Draškoviča, ali namerava jugoslovanska vlada kaj ukreniti za pravilno ureditev dvojezičnega šolstva v Avstriji. V odgovoru na to vprašanje je Draškovič v glavnem ponovil to kar je prejšnji teden izjavil namestnik jugoslovanskega ministra dr. Bebler avstrijskemu odpravniku poslov v Beogradu.

različnega razvoja med nami koroškimi Slovenci in gradiščanskimi Hrvatji: obratno, mi in oni smo stotletja branili sosedni narod pred navali Turkov in ščitili zapadno kulturo tuda, ko je bila v resnici v nevarnosti! In v zabvalo za to nas danes obrambni minister Graf imenuje „izdajalce“, v zabvalo za to se naj odgovemo svojim s krvjo priborjenim pravicom in pristavimo na rešitev, ki hoče naše ljudstvo deliti. Preveč krvi smo žrtvovali v obrambi proti Turkom in v času zgodovine, da bi mogli kdaj koli pristati na nemoralno protinaravno janičarsko reševanje naših manjšin in naših življenjskih vprašanj.

Draškovič je dejal: Jugoslovanska vlada in javnost sta v skrbeh spričo pripravljanih ukrepov, usmerjenih na nadaljnjo okrnitev sedanjih pravic jugoslovanskih narodnostnih skupin v Avstriji. Ti ukrepi bi utegnili negativno vplivati na jugoslovansko-avstrijske stike. Draškovič je poudaril, da je jugoslovanska vlada avstrijsko vlado na to že opozorila.

Zaskrbljenost jugoslovanske javnosti za bodoči narodnostni obstoj in razvoj slovenske in hrvatske narodnostne manjšine v Avstriji se odraža tudi v jugoslovanskem tisku. Ne samo tisk v Sloveniji, tudi oba velika beograjska dnevnik »Borba« in »Politika« posvečata mnogo pozornosti in prostora problematiki pravičnega reševanja člena 7 avstrijske državne pogodbe. Borba n. pr. je v obširnem članku o položaju slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji poudarila, da Jugoslavija želi dobre odnose z Avstrijo, da pa bi neizpolnjevanje obveznosti do manjšin s strani avstrijske vlade predstavljalo resno zapreko, ki bi se mogla odrezati na sedanje in bodoče meddržavne odnose.

Ko ocenjuje trditve, da je osnutek šol-

Obvestilo izseljencem

V zvezi s tiskovnimi poročili o odškodnini žrtvam nacističnega zasledovanja s strani Nemčije sporočamo na številna vprašanja, da se je Zveza slovenskih izseljencev že pred šestimi tedni obrnila na pristojna mesta v Nemčiji in na nemški konzulat v Celovcu in od tam prejela odgovor, da je rok za prijavo škode podaljšan do 1. aprila 1958.

Zveza slovenskih izseljencev bo vsem vpisanim članom pravočasno sporočila vse potrebno v zvezi s to zadevo. Prav tako jim bo, ko bo razčiščeno vprašanje pristojnosti in upravičenosti, poslala potrebne formularje za prijavo škode v smislu zveznega zakona o odškodnini z dne 29. junija 1956.

Zveza slovenskih izseljencev.

skega zakona demokratičen, opominja »Borba« na to, da je avstrijska vlada v stvari, ki neposredno zadeva življenjsko vprašanje koroških Slovencev, ignorirala njihovo mnenje. Takšno ravnanje pomeni kršitev temeljnih pravic narodnostne skupine in je zato smešno govoriti o tem, da je osnutek demokratičen.

Šolski osnutek — sad popuščanja destruktivnim silam

Pod naslovom »Ogrožene pravice« piše glasilo Zveze komunistov Jugoslavije »Komunist«, da avstrijska vlada s svojim osnutkom šolskega zakona, ki predvideva zožitev pravic koroških Slovencev, ravna v nasprotju z duhom in določbami Državne pogodbe ter ustvarja težave za neoviran razvoj odnošajev med Avstrijo in Jugoslavijo.

List ugotavlja, da osnutek novega šolskega zakona predvideva odpravo sistema dvojezičnega šolstva, ki je bil uveden v času, ko je avstrijska vlada poudarjala potrebo po pravični politiki do manjšin. Kljub pomanjkljivostim se je sistem dvojezičnega šolstva v praksi dobro izkazal in je bil boljši od vsega, kar je bilo prej na tem ozemlju. Avstrija se je z Državno pogodbo obvezala, da bo razvijala manjšinske pravice, osnutek avstrijske vlade pa predvideva zožitev teh pravic, ki so že itak manjše, kot jih Avstrija zahteva za svojo manjšino v Italiji. »Komunist« tudi piše, da bi odprava dvojezičnega šol ustvarila še ugodnejši teren za delovanje tistih sil, ki hočejo ustvariti prepad med Avstriji in Slovenci in katerih končni cilj je raznaroditev manjšine. Dejavnost teh protislovenskih organizacij se je po podpisu Državne pogodbe še povečala in dejstvo, da je njihova celotna usmerjenost v bistvu nacistična, bi moralo zadostovati, da bi bili avstrijska vlada in avstrijska demokratična javnost zaskrbljeni zaradi te dejavnosti. Žal pa predstavlja šolski osnutek avstrijske vlade dejansko popuščanje destruktivnim težnjam prav teh sil.

Figl in Popovič sta se sestala

V New Yorku, kjer se je udeležil zasedanja Generalne skupščine OZN, se je zunanji minister ing. Figl minuli petek pred svojim povratkom na Dunaj sestel z jugoslovanskim zunanjim ministrom Popovičem. Med razgovorom sta ministra — kakor je poročala APA — podrobno obravnavala vse probleme, ki se nanašajo na odnošaje med Avstrijo in Jugoslavijo.

Dan poprej je bil ing. Figl gost pri sovjetskem zunanjem ministru Gromiku. Njuni razgovori so se nanašali na vprašanja, ki zanimajo Avstrijo in Sovjetsko zvezo.

Ziljsko kmetijstvo bi bilo ogroženo z odvajanjem Zilje v Italijo

Elektrifikacijske družbe v severni Italiji se že dalj časa bavijo z načrti, da bi s privoljenjem naše države speljali vode reke Zilje na jug v dolino Tagliamonta, kjer bi Italija zgradila celo vrsto vodnih central, ki bi spričo velike višinske razlike in ugodnih možnosti zbiranja vode dajale ogromne množine električne energije. Italijani ponujajo Avstriji odškodnino na ta način, da bi ji odstopili eno tretjino pridobljene električne energije.

Kakor kaže so na Dunaju tem načrtom precej naklonjeni. Vsekakor so se vršili v zadnjem času na zvezni ravni že tozadevni razgovori. Pred nedavnim pa so se zastopniki avstrijskega kmetijskega ministrstva ter ministrstva za promet in elektrogospodarstvo in avstrijskega elektrogospodarstva skupno z zastopniki Koroške sestali s predstavniki italijanskega elektrogospodarstva v Tolmezzu, kjer so si ogledali področje, ki ga Italijani predvidevajo za zajezitev.

Spričo italijanskih načrtov so razumljivo posebno zaskrbljeni v sosedni Sloveniji, kjer so predstavniki vseh dravskih elektrarn, ki so se te dni sestali v Mariboru, v posebni resoluciji opozorili na to, da bi nameravana preusmeritev reke Zilje ogrožala elektrogospodarske interese vseh vodnih central na Dravi. Odvajanje Zilje bi nujno oslabilo moč Drave in s tem proizvodnjo električne energije na dravskih elektrarnah, kar bi seve občutno prizadelo interese jugoslovanskega elektrogospodarstva. V smislu avstrijsko-jugoslovanskega sporazuma o Dravi iz leta 1954 pa je Avstrija dolžna razpravljati z Jugoslavijo o vsakem načrtu, ki bi odvzimal vodo z dravskega področja, pa tudi po mednarodnih pravilih bi bil za uresničenje takih načrtov potreben predhodni sporazum z Jugoslavijo.

Zato je tudi na sedanjem zasedanju mešane avstrijsko-jugoslovanske dravske komisije, ki se je sestala v torek v Portorožu in bo predvidoma danes zaključena, na dnevnem redu ponovno tudi razprava o škodljivosti italijanskih načrtov za odvajanje Zilje v Italijo.

Jasno je, da ta načrt ne bi težko prizadel samo jugoslovanskih elektrarn na Dravi, marveč prav tako tudi naše dravske elektrarne v Žvabeku in Labudu. Zilja ima namreč največ vode jeseni in spomladi, ko je v območju Drave in njenih pritokov razmeroma malo padavin. Odvajanje Zilje v Italijo pa bi poleg tega po sodbi vodnih strokovnjakov povzročilo tudi veliko škodo ziljskemu kmetijstvu in planinskemu gospodarstvu.

Živahna gradbena dejavnost tudi pozimi

Gradbena dejavnost v Avstriji iz leta v leto močno narašča in tako je tudi v prihodnjih mesecih računati s tem, da bo na različnih gradbiščih še nadalje živahno, ker je večina gradbenih podjetij zaznamovala ugodno stanje naročil. Gradbena naročila zadevajo tako gradnjo stanovanj kakor tudi gradnjo industrijskih objektov.

Po dosedanjih naročilih je v prihodnji zimi računati z živahno gradbeno dejavnostjo predvsem na Dunaju in v večjih mestih Avstrije. Gradbena podjetja so bila že precej dobro oskrbljena z agregati za kurjenje, ki omogočajo nemoteno gradbeno dejavnost v zimskih mesecih, z izjemo seveda v najostrejših zimskih dneh. S temi ukrepi se bo brezposelnost v zimskih mesecih znatno zmanjšala, kar je velikega gospodarskega pomena za deželo.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Avstrija bo kupila v Ameriki pšenico

Kakor je pred nedavnim poročalo ameriško kmetijsko ministrstvo, bo Avstrija v bližnjem času kupila 38.000 ton ameriške pšenice v vrednosti 2.500.000 dolarjev, kar bo plačala z avstrijskimi šilingi. Možnost plačila v šilingih je dana zaradi posebnih določb o prodaji ameriških presežkov kmetijskih dobrin.

Iz teh vidikov se tudi Koroška ne more navdušiti za italijanske načrte in se jim razumljivo protivi. Koroški deželni zbor je že pred dvema leti razpravljal o tem načrtu in ga je takrat odločno zavrnil. V Celovcu je bila ustanovljena posebna komisija za vodno gospodarstvo ziljskega območja, ki ima nalogo, da proučuje posledice morebitnega zmanjšanja ziljskih voda in bo — kakor piše te dni uradni list »Kärntner Landeszeitung« — do zaključka njenega dela poteklo še mnogo časa. List tudi poudarja, da so ob nedavnem ogledu v Tolmezzu sicer razpravljali o italijanskem načrtu, da pa niso podali obveznih stališč. Tega ogleda so se s koroške strani med drugimi udeležili tudi

namestnik deželnega glavarja Ferlitsch, deželni svetnik Scheiber in drugi predsednik koroškega deželnega zbora Tillian. Zlasti slednja dva sta se menda odločno protivila uresničitvi italijanskih načrtov.

Do vprašanja odvajanja Zilje v Italijo pa je te dni zavzel stališče tudi koroški deželni glavar Wedenig, ki je dejal, da bo koroška deželna vlada odločno znala varovati koristi ziljskega prebivalstva, čeprav imajo na Dunaju drugačne načrte. Koroška zahteva od kmetijskega ministrstva, ki vodi odločilna pogajanja, da se k bodočim pogajanjem pritegnejo tudi zastopniki Koroške. V tem vprašanju, je dejal deželni glavar, se mnenje Koroške ne sme prezreti!

Slovenija je začela graditi zadnjo dravsko elektrarno

V Dravski dolini je Slovenija po vojni izgradila že vrsto vodnih central. Tem elektrarnam pa se bo v dveh letih pridružila še hidrocentrala v Ožboltu, ki so jo začeli graditi te dni in računajo, da bo njen prvi agregat začel obratovati ob koncu leta 1959. Ko bo povsem dograjena, bo imela tri agregate in bo proizvajala 350 milijonov kilovatnih ur. Turbine bodo izdelali v Litostroju, generatorje pa v tovarni Rade Končar v Zagrebu. Centrala v Ožboltu bo zadnja v Dravski dolini in bo z njeno dograditvijo dokončan sistem hidrocentral na Dravi od Dravograda do Maribora.

Po opremitvi centrale v Dravogradu s tretjim agregatom predlanskega leta bo čez

mesec dni začel obratovati tretji agregat tudi v Vuzenici ter prihodnje spomladi v Vuhredu, v hidrocentrali na Mariborskem otoku pa bodo pričeli z delom za vgraditev tretjega agregata prihodnje leto. Po izvršitvi teh del bodo imele obstoječe dravske elektrarne v Sloveniji skupno zmogljivost 217.500 kilovatov.

Elektrogospodarstvo Slovenije je v okviru kompenzacijske pogodbe izvozilo v prvih osmih mesecih letošnjega leta že 116 milijonov kilovatnih ur električne energije, zlasti nočne, v Avstrijo, dočim je ta izvoz znašal v istem razdobju lanskega leta le 45 milijonov, predlanskim v istem času pa komaj 32 milijonov kWh.

Dunaj in Beograd o jugoslovanski gospodarski emigraciji

Notranji minister Helmer, ki je te dni uradno obiskal Gradiščansko, Štajersko, in Koroško, je ob tej priložnosti obravnaval na tiskovni konferenci v Grazu tudi vprašanje beguncev, ki prihajajo črno čez mejo iz Jugoslavije in se hočejo izseliti v prekomorske dežele. Ker je to običajno izvedljivo šele v teku pol leta, ima Avstrija s temi ljudmi mnogo stroškov. Zato bi bilo po mnenju ministra potrebno, da bi tiste prekomorske dežele, ki želijo sprejemati jugoslovanske priseljence, urejevale to vprašanje v neposrednem stiku z Jugoslavijo. Na ta način bi Jugoslovonom, ki se hočejo izseliti, ne bilo potrebno iskati poti preko Avstrije in bi naši državi ne nastajali stroški.

O istem vprašanju pa je minister Helmer dal v Celovcu novinarjem tudi nekaj tako neresnih izjav o gospodarskih in političnih razmerah v sosednji Jugoslaviji in o vzrokih, ki jih navajajo posamezni emigranti za svoj ilegalni prehod v Avstrijo, da je treba resno vprašati, ali je gospod minister na svojem odgovornem položaju res tako slabo informiran ali pa je hotel dati vzpodbudo in novo hranivo tistim šovinističnim krogom, ki tudi vprašanje gospodarske emigracije zlorablja za izpade proti socialistični Jugoslaviji in za zastiranje mednarodnih in meddržavnih odnosov.

Stanje zaposlenosti ugodno

V letošnjem poletju se je stanje zaposlenosti izredno dobro razvijalo in je bilo število brezposelnih v primerjavi z lanskim letom občutno nižje. Lani so zabeležili najnižje število brezposelnih koncem meseca avgusta, ko so jih našteali 65.334. Letos je bilo že sredi avgusta javljenih le 64.819 nezaposlenih delojemalcev, v drugi polovici avgusta pa se je to število znižalo še za nadaljnjih 2926 oseb ter znašalo koncem avgusta 61.893 brezposelnih. To se pravi, da je letošnje število brezposelnih ob koncu avgusta za 3441 oseb ali 5,3 % nižje kot lani istega časa, ko so zabeležili najboljše stanje zaposlenosti.

Stanje zaposlenosti je bilo tudi v septembru še razmeroma ugodno, čeprav je bilo opaziti nalahno naraščanje brezposelnosti. Tako je bilo konec septembra pri

Emigracijo iz Jugoslavije je del avstrijskega tiska dolgo časa izkoriščal in jo deloma še izkorišča za politično hujskanje. Vendar je v zadnjem času že skoro splošno priznano dejstvo, da pri Jugoslovanih, ki prihajajo ilegalno čez mejo, ne gre za politične begunce, marveč za običajno mlajše ljudi, ki se hočejo za stalno preseliti in si poiskati večji zaslužek in navidezno srečo v tujini.

K temu vprašanju je dal minuli teden nekaj pojasnil tudi predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva Draškovič. Ko se je na tiskovni konferenci dotaknil pisanja inozemskega tiska o jugoslovanskih beguncih v Avstriji, je dejal, da je jugoslovanska emigracija gospodarskega značaja, da je kot taka normalen pojav tudi drugod in v nekaterih zahodnih državah še bolj obsežna. Jugoslavija obžaluje, je dejal, da se v določenih krogih in tisku daje jugoslovanskim gospodarskim emigrantom politični značaj, ko je vendar znano, da je bila Jugoslavija tudi že prej dežela z znatno gospodarsko emigracijo. Jugoslavija gospodarske emigracije ne ovira, vendar je trenutno tako, da Jugoslovani, ki gredo v inozemstvo z rednim potnim listom z namenom, da bi se tam zaposlili, ne dobijo zaposlitve. Jugoslavija je pripravljena obravnavati to vprašanje sporazumno z zainteresiranimi državami.

avstrijskih delovnih uradih javljenih vsega skupaj 64.571 brezposelnih, od tega 25.100 (38,9 %) moških. Od konca avgusta do konca septembra se je skupno število brezposelnih dvignilo za 2.678 ali 4,3 odstotka, pri čemer je zanimivo, da se je brezposelnost povečala predvsem pri ženskah, saj je odpadlo prav na ženske 2.397 brezposelnih ali 89,6 odstotka. V primerjavi z lanskim stanjem je letos javljenih 2592 manj brezposelnih.

V posameznih zveznih deželah je bilo konec septembra sledeče število brezposelnih: Dunaj 26.073, Nižja Avstrija 11.517, Štajerska 8236, Koroška 2961, Gornja Avstrija 9590, Salzburg 1771, Tirolska 2694, Vorarlberg 497 in na Gradiščanskem 1232 brezposelnih. Število brezposelnosti se je v glavnem povečalo na račun pojanja tujskoprometne sezone.

PO ŠIRNEM SVETU

Tokio. — Japonska vlada je vsako stavko državnih uslužbencev razglasila za nezakonito. Predstavniki zveze japonskih sindikatov in opozicijske socialistične stranke so ta ukrep imenovali kršitev japonske ustave. Z novim zakonom je japonska vlada prepovedala zbiranje na uradnih mestih, nadurno delo, začasno podaljšanje dopusta in druge dosedanje olajšave pri delu.

Johannesburg. — Obrambni minister Južnoafriške unije Erazmus je izjavil, da razpravlja vlada o priključitvi Južne Afrike k Bagdadskega pakta. Dejal je, da prihajajo vedno bolj do izraza težnje, da bi razširili regionalne vojaške zveze na afriško celino. O tem se je razgovarjal tudi z britanskimi državniki. Obravnavali so v splošnem obrambo Afrike in sklenili predlagati konferenco zainteresiranih dežel.

Kairo. — Predstavnik omanskega imana v Kairu je objavil poročilo, v katerem je rečeno, da so britanska letala popolnoma razdejala vas Šreigo blizu Nižve, in sicer zato, ker so se vaščani upirali britanskim četam, nakar so zahtevale pomoč letalstva. Vaščani so pobegnili v bližnje gore.

Rabat. — Tu so ustanovili novo maroško stranko z imenom »Islamsko socialistično gibanje«. Nova stranka je objavila proglas, v katerem izraža podporo alžirskemu narodu proti francoskemu kolonializmu in borbi za neodvisnost. V proglašenju je nadalje poudarjeno, da se bo novoustanovljena stranka zavzemala za združitve vse Severne Afrike.

Praga. — Tu je bila zaključena konferenca voditeljev državnih kontrolnih komisij Albanije, Bolgarije, Madžarske, Vzhodne Nemčije, Poliske, Romunije, Sovjetske zveze in Češkoslovaške. Na njej so razpravljali o sestavi in koordinaciji perspektivnih načrtov za razvoj osnovnih panog gospodarstva teh držav za obdobje 10 do 15 let.

London. — Sporočilo, da se bodo anglo-egiptovska finančna pogajanja nadaljevala, so v britanskem zunanjem ministertvu sprejeli z velikim zadovoljstvom in ga ocenjujejo kot pozitivno znamenje za nadaljnji razvoj odnošajev med obema deželama. Londonski tisk je tudi objavil sporočila iz Kaira, da je francoska vlada v načelu privolila, da bo Egiptu plačala odškodnino zaradi lanskega napada na Suez.

Pretoria. — Zunanji minister Južnoafriške unije Low je izjavil, da utegne nastati vprašanje, ali bo Južnoafriška unija še nadalje članica OZN. Južnoafriška vlada bo morala proučiti to vprašanje, ki je odvisno od stališča OZN. Stvar načena Južnoafriška unija zaradi sklepa Generalne skupščine, ki je bil sprejet na zahtevo Indije, da bodo vključili v dnevni red njenega zasedanja tudi rasno diskriminacijo in segregacijo v Južnoafriški uniji.

Bonn. — Zveza sindikatov Zahodne Nemčije je poslala kanclerju Adenauerju odprto pismo, v katerem poziva vlado, naj prepreči dvigovanje cen. V zadnjih mesecih je namreč prišlo v Zahodni Nemčiji do podražitve osnovnih življenjskih potrebščin.

Leipzig. — Danes se je v Leipzigu začel IV. kongres Svetovne sindikalne federacije. Na dnevnem redu kongresa so referati o mednarodnem sodelovanju in prijateljskem sodelovanju sindikalnih organizacij ter o vlogi sindikatov v boju za krepitev neodvisnosti narodov, za razorožitev in zboljšanje življenjskih razmer delavskega razreda.

Tokio. — V Hirošimi so uradno objavili, da je avgusta 1945, ko je eksplodirala prva atomska bomba, na posledicah te eksplozije izgubilo življenje 240.000 ljudi in ne samo 79.000, kakor so sprva cenili. Med civilisti je bilo 170.000 smrtnih žrtev, med vojaki pa 70.000, medtem ko je bilo ranjenih 150.000 ljudi.

Washington. — Združene države Amerike so odobrile Japonski na podlagi sporazuma o vzajemni pomoči kredit za zgraditev dveh rušilcev. Ladji bodo zgradili v japonskih ladjedelnicah in bosta stali okoli 18,68 milijona dolarjev.

Slovenija počastila velikega moža

Ob 110-letnici smrti odkritje spomenika prosvetitelju in alpinistu Valentinu Staniču

V nedeljo 20. septembra so v Kanalu v Soški dolini odkrili spomenik slovenskemu kulturniku in planincu Valentinu Staniču. Ob tej priliki je Primorski dnevnik objavil obsežen članek Zorka Jelinčiča, iz katerega povzemamo nekaj zanimivih podatkov iz življenja in dela velikega Slovenca, ki je za 110-letnico smrti dobil spomenik in s tem kulturno priznanje za svoje delo.

Slovenija tega velikega moža ni nikdar pozabila. Vedno se je o njem pisalo, posebno v planinski literaturi in takoj po prvi svetovni vojni je bila po njem imenovana ena najlepših planinskih koč v triglavskem pogorju: Staničeva koča. Planinska zveza Slovenije pa je lani izdala samostojno knjigo z naslovom »Valentin Stanič, prvi alpinist v Vzhodnih alpah«.

Valentin Stanič je bil velik duh evropskega formata, ki ga pozna ves izobraženi alpinistični svet, posebno nemški poleg slovenskega. Njegovo ime ni ostalo le v slovenskih kulturnih mejah.

Rodil se je v Bodrežu pri Kanalu ob Soči kot sin trdnega kmeta, ki ga je najprej dal študirat v Trbižu in Celovcu. Bliže od Gorice ni bilo šol, in vse so bile takrat pod Marijo Terezijo in Jožefom II., v dobi najhujše germanizacije, nemške. Srednjo šolo in bogoslovje je dovršil v Salzburgu, kjer je okušal vse težave in stiske revnega slovenskega študenta. Toda prekrasni alpski vrhovi okolice so mu dali vzpodbudo za planinstvo. Dasi bogoslovec, se je posebno zanimal za prirodoslovne vede in kmalu postal asistent profesorja za matematiko na takratni salzburški univerzi. Z globokim, za tedanje dobo značilnim romantičnim občudovanjem prirodnih lepot ter z žilavo, pristno kmečko trmočlastostjo je prelezal in preplezal največkrat sam, bližnje alpske vrhove, ki takrat seveda ne le niso imeli zaznamovanih, ampak tudi ne zavarovanih poti. Visoka pregrada predsodkov, vraževernosti jih je ločila od takratnega človeštva.

Najboljši poznavalec in njegov življenjepisec dr. Arnošt Brilej je napisal o njem: »Stanič je eden najpomembnejših alpinistov vseh časov. Kot alpinist je človek svetovnega formata, za svojo dobo vodilni in edinstveni samohodec, ki se po tvegavosti vzponov, po udarni zamisli in pogumni izvedbi svojih planinskih načrtov lahko primerja z najvidnejšimi predstavnikmi za sto let kasnejših generacij... Ta mož je zavestno in športno gojil alpinistiko v času, ko so bile za njegove vrstnike in sodobnike gore kraj strahu in groze, torišče duhov, nesreče in smrti.«

Kot alpinist takega kova je priplezal Stanič sam, sploh kot prvi turist, na visoki Goehl (2518 m) v okolici Salzburga, prvi pa je bil tudi na znani gori Watzmann (2714 m), prvi na Hochstaufenu itd. Zato ni čudno, da mu je že omenjeni univerzitetni profesor pri prvi taki planinski odpravi na Grossglockner poveril vsa prva naravoslovna merjenja na tem vrhu, kamor je takrat zmogel le še kak domači vodnik. Stanič je bil torej prvi turist na tem veličastnem vrhu. To mu priznava vsa mednarodna alpinistična literatura. Toda on ni le kot prvi prišel na vrh, temveč je sam poskrbel tudi za vsa opazovanja in tako dal znanstvenikom na razpolago vsa merjenja, ki so držala za celo stoletje.

Staniča pa ni zdržalo v tujini, med Nemci. Še leta 1802 se je vrnil v domovino, praznoval novo mašo v Kanalu ter šel kaplanovat na Banjščice k Sv. Duhu, kjer je začel s prosvetljenstvom in buditeljstvom med slovenskimi rojaki. Osnovalec je vaško šolo. Kmete je učil pisanja in branja, umnega kmetovanja in jih sam tudi zdravil. Iz Gorice je pritoril malo ročno tiskarno v — košu. Pisal je in pesnikoval slovenske zabavne in nabožne pesmi ter jih sam tiskal in razširjal. Ko je postal kanonik, se je preselil v Gorico. Slovensko besedo je gojil v cerkvi in šoli in v tiskanih pesniških zbirkah. Tako je

izdal leta 1822 »Pesme za kmete in mlade ljudi«, prvo slovensko knjigo, izdano v Gorici. Sledile so še druge knjige. Kmalu je osnoval celo svojo lastno knjigarno, ki je bila prva slovenska knjigarna v Gorici.

V Gorici ga je obiskal leta 1836 A. M. Slomšek in že takrat sta oba moža govorila o potrebi izdajanja in širjenja poljudnih slovenskih knjig, in o družbi, ki naj bi to opravljala. Vendar Stanič ni več doživel uresničenja zamisli, ustanovitve Mohorjeve družbe leta 1852.

Razen tega ima Stanič še polno zaslug pri ureditvi šolstva in na drugih področjih, za kar mu je slovenski narod hvaležen. Po vrnitvi v domovino je še nadalje gojil alpinizem.

Stanič je bil vedno globoko socialno čuteč ter velik človekoljub. Njegovo delo je ustanovitev gluhomemnice v Gorici, bil pa je tudi odbornik Goriške kmetijske družbe. Ustanovil je tudi društvo proti trpinčenju živali, prvo te vrste v vsej Avstriji.

Ožja domovina se mu je z postavitvijo spomenika oddolžila za njegovo veliko delo ter s tem izpričala, da ne pozablja svojih velikih mož, med temi tudi Staniča, ki si ga pogosto prilajajo — Nemci, vsaj kot alpinista. Veliko delo tega moža pa istočasno pričča že o davni evropski kulturni ravni njegove ožje domovine.

Zanimiva evropska pesmarica

Pri »Nemški UNESCO komisiji« so ustanovili odbor za izdajo evropskih pesmi v izvornem besedilu, ki naj izidejo v dveh zvezkih. To bo nekaka pesmarica, namenjena predvsem mladini, a tudi drugim, ki radi pojo in poslušajo petje. Novost izdaje je predvsem v tem, da so teksti pesmi izvorni in seveda opremljeni z notami. V prilogi slede potem nemški prevodi z opombami in pri Nemcem manj znanih jezikov tudi transkripcije besedil izvornih pesmi ter navodila za izgovarjanje. Začetek vsake jezikovne skupine uvaža risba instrumenta, značilnega za tisti narod. Zvezek zaključujejo opombe k risbam, navedbe virov in razni indeksi.

Po petih letih pesmariškega odbora je letos izšel prvi zvezek z naslovom »Europäische Lieder in den Ursprachen«, ki prinaša 146 pesmi 16 narodov iz romanskega in germanskega sveta. Vsebinsko so to

pesmi, ki se nanašajo na letne čase, na delo in poklic, večerne in ljubezenske pesmi, pesmi, ki se nanašajo na prijateljstvo, dalje šaljive in vesele pesmi, pesmi pri igri in plesu, balade in duhovne pesmi.

Izdajatelji so pri izbiri upoštevali predvsem živo aktualnost in karakterističnost pesmi, pri izbiri pa so se posvetovali z inozemskimi folkloristi in etnografskimi inštituti.

Drugi zvezek bo prinesel pesmi ostalih 27 evropskih jezikovnih skupin. Posebno močno bodo v tem zvezku zastopane tudi pesmi slovanskih narodov, saj bodo med drugim objavljene slovenske, hrvatske, srbske, ruske, češke, ukrajinske, lužiškosrbske, poljske, makedonske in bolgarske pesmi.

Prvi zvezek evropskih pesmi je izšel pri založbi Merseburger v Berlinu.

KULTURNE DROBTINE

Knjižni sejem v Frankfurtu

Jutri se bo začel v Frankfurtu knjižni sejem, ki bo trajal pet dni. Na njem bo sodelovalo 1252 izdajateljskih podjetij iz 27 evropskih in izvenevropskih dežel, med njimi tudi izdajatelj iz Avstrije in Jugoslavije. Med drugim bodo v okviru tega knjižnega sejma podelili nagrado za mir, ki so jo ustanovile nemške knjigarne. Nagrado bodo podelili ameriški pisatelju Thorntonu Wylderju. Na slovesni akademiji bo pisatelj govoril v nemškem jeziku o temi »Kultura demokracija«.

Slovenski umetnik Mihelič ponovno nagrajen

Na četrtem biennalu v Sao Paulu, ki so ga odprli 16. septembra, je dobil znani slovenski grafik France Mihelič odkupno nagrado v višini 25.000 brazilskih kruzerosov.

Prvo nagrado na tej mednarodni umetniški prireditvi je dobil italijanski slikar Morandi, drugo angleški umetnik Nicholson, tretjo nagrado so prisodili španškemu slikarju Atezi, četrto pa je prejel japonski umetnik Yamagashi.

Slovenski umetnik Mihelič tokrat ni bil prvič deležen svetovnega priznanja. Že leta 1954 je prejel odkupno nagrado na razstavi v Benetkah, na lanski mednarodni likovni razstavi v Luganu pa je bil odlikovan s prvo nagrado.

Veliki angleški orkestri v stiski

Svetovno znani veliki angleški orkestri: Londonski filharmonični orkester, Londonski simfonični orkester, Kraljevska filharmonija, Halle orkester, Simfonični orkester Birminghama in Bournemoutha ne morejo izplačati svojim članom dogovorjenega zvišanja plač. Prizadeti menijo, da so grotne težave posledica zmanjšanja števila obiskovalcev in povečanja stroškov, ki so v zvezi z vsako prireditvijo.

„Teleskop“ v češčini

Spis dr. Ivana Bratka »Teleskop«, ki smo ga že v našem listu prinašali v podlistkih in je med bralci vzbudil mnogo zanimanja, je bil preveden tudi v češčino. Izdala pa ga je »Zveza protifašističnih bojnikov« v Pragi. Delo, ki kakor je znano, opisuje usodo slovenskih žena, mož in otrok v zloglasnem fašističnem taborišču Gonarsu, je tudi na Češkem vzbudilo močno zanimanje. Tudi češki narod je v letih hitlerjevskega zverinskega divjanja nad nedolžnim ljudstvom mnogo pretrpel in zaradi tega zna ceniti umetnine, ki obsojajo taka početja.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici Italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Na jugu tega oglejskega patriarha slej ko prej še v ladinski Ampezzo ter v Vzhodni Tirolski do Drave, škofija Feltre sega v Valsugano, na severu pa pripadajo obrobni predeli sedanje Tirolske deloma Augsburgu in Freisingu.⁴³⁾

Šele cesarica Marija Terezija in njen reformatorski sin Jožef II. sta posegla v to stoletno razdelitev cerkvene uprave ter jo vsaj delno spremenila: Leta 1751 je bil pod vlado cesarice razdeljen starodavni oglejski patriarhat. Avstrijske predele je prevzela nova nadškofija v Gorici, benečanske predele nadškofija v Vidnu. Na ta način je segala goriška nadškofija v prej oglejski Ampezzo in Vzhodno Tirolsko. Vendar je Jožef II. leta 1785 dosegel priključitev tih področij od goriške nadškofije k škofiji Brixen, kakor tudi medsebojne korekture meja škofij

⁴³⁾ Pripomba: Ta razdelitev je imela gotovo svoje vzroke tudi v tedanjem sestavu prebivalstva: Vintschgau je bil še večji del retoromanski, kakor sedež škofije v Churu; ladinski predeli so bili združeni z isto rodno Furlanijo pod Oglejem; pokristjanjevanje karantanskih Slovanov pa sta si delila Oglej in Salzburg z zgoraj omenjeno razmejitvijo ob Dravi.

Feltre, Padova, Verona in Brescia s Tridentom, tako da se je od te dobe ozemlje tridentinske škofije ujemale z državno mejo Tirolske na jugu. Nadaljne reforme, ki jih je Jožef II. predvideval glede nove ureditve cerkvenih področij celotne Tirolske, niso prišle do izvedbe oziroma delno imel razdelitev Tirolske na tri škofije. Nova naj bi nastala v Innsbrucku za sedanjo Severno Tirolsko in Predarlško; škofija Brixen bi obsegala približno sedanjo Južno in Vzhodno Tirolsko, škofija Trident na ves tedanji k Tirolski spadajoči jug dežele. Namesto tega pa se je ustanovila po cesarju leta 1784 nova škofija v Bregenzu, ki naj bi prevzela avstrijske dele škofije Chur in del Tirolske, da bi imela povezavo s svojim ozemljem v Vintschgau-u. Vendar so se po teh zamislih predlagane dalekosežne spremembe meja med novo škofijo, Brixenom in Tridentom razbile na odpor tridentinskega škofa. Tako je nova razmejitev v celoti izostala.

V zvezi s političnimi dogodki, ki so Ti-

⁴⁴⁾ Pripomba: Po cesarju je bil imenovan celo že škof, ki nato ni imel stalnega sedeža in škofije ter ga papež ni potrdil.

38

rolsko v napoleonskih vojnah spravili pod oblast Bavarske, novega kraljevstva Italije in Ilirskih provinc (1805 do 1813) je prišlo do kratkodobnih sprememb: Ozemlje škofije Chur je bilo že 1807 po papežu Piju VII. provizorno dodeljeno škofu v Brixenu, ko je bil churski škof od Bavarcev pregnan. Po novi državni razmejitvi med Bavarsko in novo Italijo pa je Brixen dobil še tridentinske dele ob Adiči, nasprotno pa se je Tridentu dodelilo južne brixenske predele, ladinski Buchenstein je prišel k škofiji Belluno, pravtako ladinski Ampezzo ter Toblach k škofiji Videm, Innichen ter Vzhodna Tirolska pa kot del Ilirije pod oblast ljubljanske škofije.

Leta 1818 je nato prišlo do nove ureditve meja škofij v skladu s preureditvijo upravnih okrožij države. To novo ureditev je popolnoma enostransko odredila država, vendar jo je papež brez ugovorov potrdil.⁴⁵⁾ Nova razdelitev, plod slučajne tedanje upravne razdelitve, je veljala vse do novih državnih sprememb vsled prve svetovne vojne. Po njej je ostala Tirolska razdeljena na tri škofije, namreč na škofijo Brixen, škofijo Trident in nadškofijo Salzburg. Prvi so po tej ureditvi pripadale vsa sedanja Vzhodna in Severna Tirolska s Predarlško ter deset dekana-

tov sedanje Južne Tirolske.⁴⁶⁾ Škofiji Trident je pripadalo poleg vseh razsežnih italijanskih predelov tedanje dežele Tirolske tudi 11 nemških dekanatov sedanje Južne Tirolske.⁴⁷⁾ Nadškofija Salzburg pa je obdržala vzhodne predele Severne Tirolske z Wörglom in dolino Ziller. Ta razkosanost na cerkvenem področju je po senžermenski razmejitvi ustvarila vrsto problemov, ki segajo še danes v življenje in usodo manjšine.

Zgodovinski razvoj južnotirolskih škofij na splošno smo kratko obravnavali že v prejšnjih odstavkih. Ponovno pa se mi zdi potrebno naglasiti, da sta obe škofiji vso dobo od leta 1027 do ureditve v posledici napoleonskih vojn leta 1803 bili samostojni kneževini nemškega cesarstva. Škofje so bili istočasno tudi svetni vladarji neposrednih svojih škofovskih ozemelj ter na ta način vsestransko povezani s političnim dogajanjem ter gospodarskim in kulturnim razvojem.

(Nadaljevanje sledi)

⁴⁶⁾ Pripomba: Dekanati Stilfes, Innichen, Bruneck, Sand in Taufers, Ampezzo, Buchenstein, St. Martin in Enneberg, Rode-neck, Brixen in ločni Mals v Vintschgau-u (nekdaj škofija Chur).

⁴⁷⁾ Pripomba: Dekanati Klausen, Kastelrut, Sarnthein, Bozen, Kaltern, Deutschhofen, Neumarkt, Lana, Meran, St. Leonhard in Passeier in Schlanders.

⁴⁵⁾ Pripomba: Papeška okrožnica „Ex imposito“ z dne 2. majnika 1818.

Št. Tomaž — Lipa

Pri p. d. Jeseniku v Lipi so pred nedavnimi dobili novega gospodarja. Rozi Reichmanova si je izbrala moža iz Šturmove, p. d. Morčeve družine v Svičji vesi pri Št. Tomažu. Nevesta je hčerka pokojnega Jake Reichmana, ki smo ga poznali po vseh naših vaseh zaradi njegove vnete prizadevnosti za naše skupne narodne koristi. Ženin Blaž Šurm je zrasel prav tako v narodno-zavednem družinskem vzdušju ter sta sklenila zvezo za življenje mlada človeka, ki soglašata po vzorih in mišljenju, v zavesti, kakršno sta si osvojila od svojih roditeljev.

Obe družini, Jesenikova in Morčeva, sta morali zaradi neupogljive značajnosti, ker sta stali vedno na braniku pravic zapostavljenega slovenskega ljudstva, prestat v času nacističnega nasilja grenke čase pregnanstva v izseljeniških taboriščih. V izseljeništvu sta se obe družini spoznali in medsebojni dobri odnosi so ostali trdni tudi po vrnitvi v domovino. Ni čudo tedaj, da sta se Rozi in Blaž vzljubila in medsebojni naklonenosti dala pečat s tem, da sta se poročila.

Poročni obredi so bili v Dolini pri Pokrčah. Pevski zbor pod vodstvom organista Blaža Lederwascha je z lepim slovenskim petjem doprinesel svoje najboljše k poročni slavnosti. Svatovščina pa je bila na nevestinem domu. Gostje so veseli in v najboljšem razpoloženju obhajali veseli dogodek ustanovitve nove mlade družine. Novoročencema srčno čestitamo z željo, da bi na Jesenikovem domu znova kličo mlado življenje v srečnem in zadovoljnem družinskem občestvu prav mnogo let!

Kotmara ves

Nedavno tega je umrla Barbara Šale, 88 let stara šivilja, doma pri Vaparju v naši vasi. Pokojno smo poznali in radi imeli v vsej okolici, saj je kot šivilja obiskovala vse naše domove in v »šteri« popravljala stare obleke in perilo, krojila pa tudi nove. Svoje šiviljsko delo je izvajala dokler je mogla in vsi smo bili z njo zadovoljni, posebno še, ker je bila marljiva, skromna in z vsem zadovoljna. V svojih visokih letih pa je seve onemogla in se preživljala s skromno občinsko podporo, radi pa so spoštovani ženci pomagali tudi vaščani. Prejšnji četrtek smo blago ženo položili na domačem pokopališču k večnemu počitku.

Drobne so stvari — vendar občinski odbor jih mora obravnavati

Libuče. — Občina je javno-pravna ustanova, ki marsikakšne zadeve vodi, upravlja in rešuje v lastnem območju ter je v marsičem avtonomna. Mnogo nalog pa mora izvajati po naročilu nadrejenih pokrajinskih oblasti. Brez dvoma je občina starejša ustanova kot država ter si je ohranila mnogo samostojnosti in nalog, ki jih izvaja v lastnem in samostojnem delokrogu. Takih nalog, večjih ali manjših, je nešteto. Občina kot demokratična ustanova rešuje v njeno področje spadajoče zadeve na sejah občinskih odbornikov, ki so jim občinske posle za določeno dobo zaupali volivci v svobodnih in tajnih volitvah.

Županu so sicer poverjene nekatere agende, ki jih lahko ureja po svoji uvidenosti, pri večini ukrepov občinskega gospodarstva in upravljanja pa je vezan na sklepe občinskega odbora. Ko se nekaj takih vprašanj nabere, skliče sejo in občinski parlament se zbere k zasedanju, kjer se občinski odbor posvetuje. Čeprav pravijo, da je občina država v malem, na občinskih sejah način poteka ni tako na visoki ravni, kakor na primer na zasedanju deželnega ali državnega zbora in noben odbornik ne začne svojih izvajanj z uvodom »visoka zbornica«.

V libuškem občinskem odboru se mandatarji posvetujejo bolj po domače, govorijo nekoliko slovenski, nekoliko pa nemški in pridejo končno do skupnih sklepov. O libuškem občinskem odboru se lahko trdi, da je sodelovanje precej harmonično, kar je pripisati tudi objektivnosti in uvidenosti župana g. Ostermana, ki

Koristna pridobitev Kmetijske zadruga v Železni Kapli

Naša Kmetijska zadruga je napredovala za pomembno in zelo koristno pridobitev. Dobila je namreč tovorni avto, kakršnega res nujno potrebujemo v našem razsežnem kraju in po vsej okolici raztresenih kmečkih gospodarstvih. Z avtomobilom bo mogoče trgovsko poslovanje mnogo hitreje in za odjemalce in dobavitelje naše zadruga veliko ugodneje razvijati. Z vozilom bo lahko prevažala na dom potrebnosti, ki jih kmetje nabavljajo v naši zadrugi, mogla pa bo tudi odvažati pridelke, ki jih ji kmetje prodajajo.

S tovornim avtomobilom bo zadruga lahko bolj intenzivno ustrezala potrebam

Brežka ves — Dunaj

Letos spomladi je na dunajski tehniški visoki šoli končal študije Franc Leitgeb iz Brežke vesi pri Šmihelu nad Pliberkom. Mladi visokošolec je z marljivim študijem brez izgube časa došel tako daleč, da je diplomiral za inženirja in je kot arhitekt dobil med tem tudi že zaposlitev pri neki tvrdki na Dunaju. Kmalu pa je tudi mislil nato, da si ustanovi družino in domače ognjišče. Za svojo izvoljenko si je izbral v ožjem domačem kraju Nežiko Miklavič iz znane in zavedne Miklavičeve družine v Vogrčah. Pred nedavnimi je bila poroka na Dunaju, kjer so veseli dogodek pristrčno obhajali v družinskem krogu. Mlada novoročenca izhajata iz pristnih naših družin ter se tega tudi v polni meri zavedata. Nevesta Nežika se je prav marljivo udeleževala v slovenskem društvenem življenju, kakor tudi vsa ostala Miklavičeva družina.

Ne bo odveč, če ob tej priložnosti spomnimo na majhno značilno epizodo, ki jo je kratko pred prvo svetovno vojno doživel rajni Miklavičev oče. Pavel Miklavič je bil slovenski župan v blaški občini Nekega večera je zahteval na celovški železniški postaji vozni listek v Pliberk in to v slovenskem jeziku. Zaradi tega so ga policisti zaprli in izpustili šele drugi dan, ko se je legitimiral, da je župan obsežne občine in je kot tak užival ugled in zaupanje občanov. Miklaviča so izpustili, ostudno nacionalno mržnjo na Koroškem pa so obogatili za eno dejanje več. Državni poslanec Grafenauer je takrat med drugim tudi ta primer krivice ožigosal v dunajskem državnem zboru, da je o tem slišala široka javnost in se zgra-

kmetijstva v kapelški okolici. Prepričani smo tudi, da se bo zaradi te ugodnosti kmečka okolica še bolj povezavala s svojo domačo zadrugo. Slej ko prej si zadruga prizadeva, da kmetom nudi po najugodnejših pogojih kmetijske potrebščine, kakor semena, umetna gnojila, krmila, kmetijske stroje, orodje in različne druge potrebščine. Posebno radi izkoriščajo kmetje možnost in ugodnost, ko zadruga tudi zamenjava moko za žito. Kmetijska zadruga naj bo središče nakupovalnega in prodajnega poslovanja kmetov v naši okolici po načelih združnih idej in vzajemnosti, kar naj služi koristim vseh.

žala nad takšnim ravnanjem nebrzdane narodnostne nestrpnosti.

Mlademu paru srčno čestitamo z željo, da bi mu na Dunaju raslo novo mlado slovensko življenje v srečni družini. Želeli pa bi tudi, da bi mladi arhitekt čimprej lahko posvetil svoje sposobnosti tudi svoji ožji domovini!

Št. Lovrene pri Škocijanu

Minulo nedeljo smo na škocijanskem pokopališču položili k zadnjemu počitku Jožefa Vovka iz Št. Lovrenca. Pokojni je bil prav kmet pozneje pa rentnik ter je dosegel starost 83 let. Vse življenje je marljivo posvečal poštenemu delu in vest-

Razne vesti iz Koroške

V celovski deželni bolnišnici so te dni zaznamovali dvajsettisočega pacienta.

Beljaška glavna požarna bramba je bila v zadnjih štirih letih udeležena pri 214 gasilnih in reševalnih akcijah, med temi pri 23 velepožarih. Za te akcije je skupno porabila 2263 ur, gasilnih vaj pa je imela 54.

Knjižnica Delavske zbornice v Celovcu izposoja knjige od 30. septembra dalje v naslednjih časih: v ponedeljkih, torkih, četrkih in petkih od 15.30 do 19.00 ure, mladinska knjižnica pa v sredo od 10.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00 ure.

V Zadnjem Vrhu pri Šmarjeti v Rožu je besen bik podrl na tla 64-letnega rentnika in pastirja Matijo Kohlenbarta in ga hudo poškodoval.

ljube o pomoči gorskim kmetom in utrjevale kmečka gospodarstva.

V občinski hiši v Libučah je Anton Primoschitz izpraznil stanovanje in se preselil v svojo lastno zgradbo. Za prosto stanovanje so zaprosile tri stranke. Vse tri so upoštevanja vredne, vendar si je odbor osvojil mnenje župana in podelil stanovanje Kalcherici s tremi otroci, ki uživa rento iz javne oskrbe. Občinska hiša je tudi takim ljudem namenjena, saj so jo prej imenovali hiša za uboge, kar pa so pozneje popolnoma pravilno preimenovali v občinsko hišo.

Na licu mesta bo skušala komisija občinskih odbornikov z županom na čelu poravnati spor med sosedi o uporabi neke poti v Borovjah, pri čemer župan upa, da jim bo uspelo zadevo z lepim urediti. K popravni poti h kmetu Magru v Lokovici bo občina prispevala za kakšen dan nekaj delavcev, libuško cesto pa bo popolnoma obnovila, ker je obnove nujno potrebna. Ustrežajoča sredstva so iz občinskega proračuna na razpolago.

Prošnji za prispevek k stroškom proslave ob otvoritvi nove šole na Komlju je odbor ugodil z zneskom 200 šilingov, to pa tudi zaradi tega, ker obiskuje šolo na Komlju tudi nekaj otrok iz libuške občine.

Pri slučajnostih je bilo med drugim govora o podpori za gradnjo vozne poti od kmeta Bokrovta, mimo Mozola in Lucinika do Ditmarja, k čemur pa je potrebnih še nekaj pojasnil in razgovorov z interese.

Župan se je vsem odbornikom za sodelovanje in koristne nasvete lepo zahvalil in sejo zaključil.

no izpolnjeval svoje življenjske naloge. Pred nedavnimi ga je zadela možganska kap in je delno ohromel ter zaradi tega udarca tudi preminul. Po svojem značaju je bil pokojni zaveden Slovenec ter s svojim zgledom vplival tudi na mlajši rod. Eden izmed njegovih vnukov je priznan učitelj in vzgojitelj mladine.

Spoštovanega očeta je spremlilo lepo število žalnih gostov na njegovi zadnji poti. Ob odprtem grobu mu je domači pevski zbor pod vodstvom Nužeja Eberweina zapel v slovo ganljive žalostinke. Žalujočim sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje!

Šmihel nad Pliberkom

Na železniški progi v bližini Konovec je bilo preteklo nedeljo prizorišče strašne smrtne nesreče. Pečnik Simon iz Podlubiča se je s svojim mopedom peljal ob večerni uri preko železniškega prelaza pri Konovec proti domu, ki je kar v bližini. Nerazumljivo je, da na pregledni progi ni zapazil tovornega vlaka, ki je prav v trenutku, ko je hotel čez prelaz, privozil v smeri iz Pliberka. Nesrečni Pečnik je zavozil v vlak in prišel pod kolesa, vlak ga je povozil in ponesrečeni je s strahotnimi poškodbami obležal na mestu mrtev.

Tragično preminuli je bil zaposlen pri železnici in je veljal kot marljiv delavec in dober ter uslužen tovariš med svojimi sodelavci. Nenadna smrtna nesreča je bridko odjeknila v vsej okolici. Pokojni je bil star 53 let in zapušča ženo in otroka, s katerima znanci in prijatelji globoko sočustvujejo.

Na postaji blizu Metlove je 66-letna Alojzija Prilaznik minulo soboto padla iz motornega vlaka. Žena se je hudo poškodovala na glavi. V nezavestnem stanju so jo prepeljali v bolnišnico v Celovec. Vzroka nesreče niso mogli razjasniti.

V Dragožičah v šentjakovski občini v Rožu se je kmet Franc Katnik smrtno ponesrečil. Kmet je hotel na gumno, da bi napravil krmo za živino. Domnevajo, da se vrata niso zlahka odprla, zato se je v nje precej močno uprl, nakar so se nena doma odprla. Pri tem pa je kmetu na mokrem dovozniskem mostu spodrsnilo, da je padel nad štiri metre globoko na dvorišče. Pri padcu si je zlomil tilnik in mrtev obležal. Nesrečni oče zapušča ženo in pet otrok v starosti od dveh do petih let. Z bridko prizadeto družino globoko sočustvuje vsa soseska.

Pretekli teden zaznamujejo na Koroškem 133 prometnih nesreč. Pri nesrečah je bilo 126 oseb poškodovanih in ena mrtva. V vsej državi so se primerile 1403 prometne nezgode s 1150 ponesrečenimi in 64 mrtvimi osebami.

Nov sneg je minule dni zapadel v višini nad 800 metrov, ponekod do 20 centimetrov visoko. Na Podkorenu je padlo novega snega 13 centimetrov, na Ljubelju 20 centimetrov, na Dobraču 15 centimetrov. Kljub temu pa vremenoslovci tolažijo, da zima še ni tako blizu ter da se bo vreme v prihodnjih dneh zboljšalo.

Polarna svetloba

Preteklo nedeljo okoli 21. ure se je prikazala na severnem obzorju izrazita močna svetloba, nebo je žarelo v rdečkastem siju. Nekateri, ki so to opazovali, so na prvi mah mislili, da je nekje velikanski požar, ki razsvetljuje nočno nebo. Dejansko pa je bil to polarni sij, ki so ga videli tudi v Nemčiji, Franciji in Angliji. Strokovnjaki domnevajo, da je zanimivi prirodni pojav segal okoli 200 kilometrov nad zemeljsko površino.

KOLEDAR

Petek, 4. oktober: Frančišek S.
Sobota, 5. oktober: Placid
Nedelja, 6. oktober: Brunon
Ponedeljek, 7. oktober: Kr. r. v.
Torek, 8. oktober: Brigita
Sreda, 9. oktober: Gislenuš
Četrtek, 10. oktober: Frančišek B.

Nekaj najpomembnejših odkritij zadnjih 20 let

Ne moremo si skoraj predstavljati, kakšne ogromne korake je napravila znanost zadnjih dvajset let. Zato bomo navedli nekaj najpomembnejših odkritij, ki so za človeštvo silno pomembna:

Salkovo cepivo proti otroški paralizi je nedvomno ena najvažnejših znanstvenih pridobitev našega časa. Cepivo proti vsem trem vrstam poliomyelitisa so prvič preizkusili leta 1953 na 161 osebah in dognali, da je učinkovalo v 80 do 90 odstotkih primerov. Leta 1955 so začeli množična cepljenja in leta 1956 je kazalo, da je bitka proti paralizi dobljena. Tega leta je bilo za polovico manj obolenj kakor v povprečju od leta 1950 do 1954.

Halov teleskop. Astronomija pomni mnogo dragocenih iznajdb. Ena izmed najbolj imenitnih pa je prav gotovo Halov teleskop, največji odbojni teleskop na svetu. S petmetrskim odbojnim ogledalom lahko vidi milijarde svetlobnih let daleč. Postavili so ga leta 1948 na gori Palomar v ZDA.

Televizija. Načelo televizije so dognali že leta 1884, ikonoskop (oko televizijske kamere) in kineskop (televizijska cev z zaslonom) pa so iznašli kmalu po prvi svetovni vojni. Vzlic temu so se začele redne oddaje šele 1939. leta. Dandanes je televizija po svetu že silno razširjena in bo njena mreža tudi pri nas kmalu tako izpopolnjena, da bodo tudi v naših krajih možni dobri televizijski sprejemi, saj bo na Piramidi ob Vrbskem jezeru začel predvidoma za Božič delovati prvi koroški televizijski oddajnik.

Radar. Nemara je radar najpomembnejša znanstvena iznajdba vojnega časa. Omogoča ladjam in letalom »videti« v temi. Tudi zamisel radarja je stara. Leta 1886 je nemški fizik Helmholtz dokazal, da se radijski valovi od trdnih predmetov odbijajo. To načelo pa je šele ob začetku druge svetovne vojne stopilo iz laboratorijev in kot radar odigralo v vojni pomembno vlogo pri odkrivanju sovražniških letal in ladij. V mirni dobi omogoča radar varno plovbo po morjih in letenje v zraku kljub noči in megli.

Elektronski možgani. Novo obdobje v znanosti se je začelo leta 1942, ko so začeli delovati prvi mehanski možgani. Ta čudoviti stroj, sestavljen iz zobatih koles, roč in relejev, so imenovali deferenčialni analizator. Nekaj let kasneje je zagledal luč sveta ENIAC, elektronski številnični integrator in kalkulator, ki opravlja do 5000 računskih operacij v sekundi. Elektronski možgani bodo igrali posebno pomembno vlogo pri utiranju poti avtomatizaciji proizvodnje.

DDT in druga sredstva proti mrčesu. DDT so iznašli že leta 1874, a so ga takoj spet pozabili. Leta 1939 pa je neki mladi švicarski kemik našel staro formulo in švicarski kemik našel staro formulo in snov preizkusil kot sredstvo proti mrčesu. DDT je zaslovel, ko je leta 1944 zatrl

epidemijo tifusa v osvobojenem Neaplju. Po vojni so ga množično začeli uporabljati v kmetijstvu. DDT so se kmalu pridružila še druga protimrčesna sredstva — BHC, klordan, TEPP, toksafan in sredstva proti plevelu. V kmetijstvu se je začela kemijska revolucija.

Helikopter. Prvi uporaben helikopter so zgradili leta 1939. Te vrste letalo potrebuje za pristajanje in vzletanje samo toliko prostora, kot ga pokrije malo večji namizni prt. Lahko mirno obvisi v zraku, se obrne na mestu v drugo smer ali nazaj, leti vstran ali nazaj s prav takšno lahkoto kakor naprej. Zadnje čase se zdi, da ga je razvoj prehitel. Leta 1955 so izdelali poskusni tip »leteče ploščadi«. Je velika kot mizna plošča, zelo lahka, pilot pa jo upravlja tako, da se preprosto nagne v zaželeno smer.

Reaktivna letala. Prva brezpropelerska letala so se pojavila zadnje dni vojne, nosila so nemška znamenja. Njih motorji srkajo vase zrak, ga stisnejo, pomešajo s tekočim gorivom, ki se vžge, in uporabljajo za pogon potisno silo zgre-

lih plinov. Tudi ta zamisel je že stara. Po letu 1930 so izdelali več reaktivnih modelov, dokler ni prvi poletel leta 1941 v Angliji. Seveda je bil to le poskusni polet, vendar je začel novo — reaktivno obdobje v letalstvu.

Rakete so nenadoma prenehale biti stvar fantazije, ko je 8. septembra 1944 treščila prva nemška V-2 na London. Po vojni so raketne izstrelke izpopolnjevali v mnogih državah in ni več daleč dan, ko bodo prve rakete poletele iz zemeljskega območja v vesirje.

Umetne snovi. Celuloid so izumili sredi preteklega stoletja, bakelit 1909 in umetno svilo 1911. Zarja dobe umetnih snovi pa se je zasvitala leta 1938, ko so izdelali prvo nylonso vlakno. Med vojno in po njej so se uveljavila umetna vlakna kakor dakron, dynel, perlon, orlon itd. Iz plastičnih snovi so začeli izdelovati tudi cevi, okna, dele avtomobilov, ohišja za radijske aparate, gumbe, posode, dežne plašče, galanterije i. dr. Ločimo pa še vrsto drugih umetnih snovi, ki bodo našle še najrazličnejšo uporabo.

Ljudem naj bi pomagal razum — živalim pomaga poseben čut

Že dolga stoletja se selijo ptice selivke — zdaj lete s severa na jug, zdaj spet z juga na sever. Držijo se vedno istih, natančno določenih poti. Ena izmed takih stalnih ptičjih poti je vodila tudi čez puščavo Las Vegas. Toda odkar se je v tej puščavi pred leti prvič razpočila ameriška atomska bomba, so ptice selivke spremenile smer svojega leta. S posebnim čutom so zaznale smrtno nevarnost atomskega ozračja in se ji ognile, čeprav so morale zaradi tega napraviti velikanski ovinek in ubrati za stotine kilometrov daljšo pot. Vsem pa se ni posrečilo ogniti smrtni nevarnosti, zato so poginile. Najdrznejše med njimi so napravile premajhen ovinek, zašle v atomsko meglo in popadale mrtve na zemljo.

Kako so mogle ptice tako hitro zaznati, da polet čez puščavo Las Vegas ni več varen? Človek zaznava smrtonosne radioaktivne žarke s posebnim aparatom, z Geigerjevimi števci. Te naprave ne more pogrešati nihče, ki ima opravka z atomskimi poskusi. Ptice seveda nimajo takih priprav, zato pa imajo po mnenju strokovnjakov poseben čut, s katerim zaznavajo radioaktivno izžarevanje. Kako bi si sicer mogli razložiti, da so po eksploziji atomske bombe nenadoma zapustile staro pot, po kateri so se selili vsi njihovi predniki. Že dolgo je znano, da imajo živali, posebno pa ptice dobro razvit orientacijski čut. Koliko je že bilo primerov, da so se na primer mačke ali psi vrnili k svojim gospodarjem popolnoma sami. Pri tem

so prepotovali nezane dežele, naleteli na najrazličnejše ovire in težave, toda zadnje so le prišli domov. Kakor ni znano, od kod živalim tako razvit orientacijski čut, tako doslej tudi niso mogli ugotoviti, od kod nenadoma novi čut, s katerim zaznavajo ptice atomsko nevarnost, ki jo povzroča človek s svojimi za obstoj človeštva kaj nevarnimi atomskimi poskusi.

Naj bo kakorkoli, vendar so »neumne« živali v tem primeru dokazale, kakšno nevarnost povzroča radioaktivno izžarevanje. Človek, razumsko bitje, pa še kar naprej razpravlja in dopušča, da se poskusi z atomskimi bombami nadaljujejo... Pričakovati bi bilo, da bi različni odgovorni začeli uporabljati svoj razum tudi v smeri zaščite človeštva, ne pa da samo razmišljajo o čimbolj močnem in uničujočem orožju, ki ne more nikdar koristiti človeštvu. Ljudi naj bi vodil razum, živalim pomaga narava sama.

Nagrada za prvega marsovca

Posebni odbor amaterskih raziskovalcev vesirja iz Buffala v ameriški državi New York je določil pol milijona dolarjev nagrade za prvo živo bitje, ki bo prispelo v to mesto s kakega drugega planeta. Ta svoj sklep je odbor oddajal v šestih jezikih in v treh »narečjih«, ki so jih sestavili »sloveči medplanetarni jezikoslovci«. Če bo prišel prvi marsovec v to mesto ob priliki kake večje proslave, ga čaka dodatno še 100.000 dolarjev.

ta rod sramote, ne stojte lačni, ko so odprta vrata v dežel sovragov!»

Svarunu je oživel od starosti in bolesti pepelnasto lice. Ob senceh so mu nabrekli krivuljaste višnjeve žile, nozdrvi so mu plale in stisnjene prsi so se mu širile; sunkoma je dihal, kakor bi buhal ogenj skozi široko odprta usta. Njegove oči so se zasvetile in zažarele; sam črt je dahnil v ta kup pepela in pod njim se je vnelo in zaplapolalo. Kakor videc je stal pred starešinama in dvigal drhteče roke proti nebu. Počasi se je začel tresti po vsem životu, kolena so se mu šibila in starešini sta ga podprla ter mu pomogla, da je sedel na plohist stol, pogrnjen z jagnječevino. »Morana, pridi, da ne bom gledal sramote svojega rodu!« — Kakor zubelj, ki vzplapola nenadno pod nebo, pa pojema in se skriva v pepel, tako se je sključil stavec in težko sopele.

»Ne boj se, Svarune častiti, vsi starešine Slovenov smo tvoje misli. Preden se obrne mesec na nebu, ti naznaniva veselo vest, da gre združena vojska prek Donave. Sama se napotiva še danes do Antov, od gradišča do gradišča pojdeva in, če je treba, do Dnestra in Črnega morja — objeti mora brat brata, napolniti tule s strelicami, poostri kopja in nabrusiti sekire za skupni pohod prek Donave.«

Tako je tolažil Bojan Svaruna in Velegost mu je s tehtnimi poudarki pritrjeval.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. en, 3. nudim, 7. pest, 10. pesem, 12. mel, 14. Rim, 15. vosek, 16. ol, 17. vek, 18. kovač, 19. dro, 20. od, 21. polir, 22. nag, 23. komat, 24. ranar, 25. Milan, 26. jezen, 27. poper, 29. vas, 31. tat, 32. Matej, 34. ta, 35. bor, 37. dež, 38. rak, 39. ar, 40. porok, 42. rek, 43. rebus, 44. pokoj, 46. atek, 47. strop, 48. je.

Navpično: 1. ep, 2. nered, 3. nem, 4. um, 5. imovit, 6. mesar, 8. en, 9. telo, 11. sik, 13. leč, 15. volan, 16. organ, 17. vol, 18. komar, 19. danes, 21. polet, 22. nazaj, 23. kipar, 24. revež, 25. motor, 28. radost, 30. mak, 33. tek, 34. takoj, 35. bala, 36. bob, 38. rek, 40. pek, 41. Rus, 42. rop, 43. re, 44. po, 45. je.

Nagrajenci dobijo lepe knjige

Ves teden so prihajale v našo redakcijo kuverte z rešenimi križankami. Zanimivo je, da so bile skoraj vse pravilno rešene. Ko smo vse pregledali, smo se lotili zrebanja, da na ta način pravično razdelimo osem izžrebancem nagrado za pravilno rešitev. Izžrebani so bili sledeči nagrajenci:

1. Otmar Simčič, Spodnje Dobje, 2. Matilda Košutnik, Globasnica, 3. Alojzija Boštjančič, Branča vas, 4. Franc Nachbar, Čirkovče, 5. Štular Pavla, Št. Janž v Rožu, 6. Jesenko Franc, Celovec, 7. Ivan Zajc, Spittal, 8. Hanin Janez, Vidra ves.

Vse nagrajence prosimo, da pridejo po svoje nagrade v uredništvo Slovenskega vestnika do najkasneje 31. oktobra 1957. Vašo nagrado za vas lahko dvigne tudi kdo drugi, tako da vam ni treba posebej zaradi tega v Celovec. Živahno sodelovanje nas je prepričalo, da tudi križanke radi rešujete in zaradi tega se bomo potrudili, da v bodoče še katero objavimo. Želeli pa bi, da tudi sami sestavite katero in nam jo pošljete. Seveda ne sme biti prevelika in tudi ne preveč težka.

Helikopter preprečil nesrečo

Na cestno-železniškem križišču blizu Genove se je zagostil med zapornici tovornjak s prikolico. Vozilo so sicer takoj skušali spraviti z nevarnega mesta, pa jim ni uspelo. Kmalu zatem pa se je z ovinkom oglašil pisk lokomotive. Ljudje so se preplašili, vlaka ni bilo več mogoče ustaviti.

Helikopter, ki je na tistem področju prav takrat zasledoval tihotapce, je preletel železniško progo. Pilota Nelli in Cavalli sta takoj opazila tovornjak na nevarnem mestu, zato sta spremenila smer in se napatila proti prihajajočemu vlaku. Nekaj časa sta letela tik ob lokomotivi in dajala strojevodji znamenja. Šele čez nekaj trenutkov je strojevodja dojel, kaj pravzaprav hočeta. Pritisnil je na zavoro, vlak se je ustavil komaj kakih sto metrov pred avtomobilom, ki se je ujel v past. Tako je helikopter uspešno preprečil veliko nesrečo.

»Pojdita, moža, oznanjujta mir med brati, palita ogenj v prsih mladcev in govorniki jim o belih kosteh, ki trohne po puštah nemaščevane!»

Poslej je Svarun zopet oživel. Vsak dan ga je spremljala Ljubinica na okope, vsak dan se je grel na soncu in zaslanjal oči z dlanjo ter gledal v dolino, kje bi od daleč prijezdil kdo in mu sporočil: Ni več boja med brati! Zedinili so se. Vojska se zgrinja nad Bizanc.

Ječmenovo klasje se je gibalo v ravnini, ko je stavec sedel na travi vrh okopov. Zazdelo se mu je, da se daleč od jugovzhoda giblje dirajoč jezdec po visoki travi. Stare oči je zasenčil z roko in govoril Ljubinici:

»Poglej, hčerka, iz daljave se bliža sell Oslabelo mi je oko, morda me vara. Poglej, Ljubinica! Drvi konja, drvi. Novice prinaša.«

Ljubinici je zdrknilo vreteno v naročje. Ozrla se je, kamor je kazal oče s prstom, ki se je tresel.

»Ne varaš se, oče. Jezdec dirja proti gradišču.«

»Bojan ali Velegost, kaj sodiš?« Ljubinica je zaklopila nekoliko velike, modre oči in gledala v daljavo.

»Ni Bojan in ni Velegost, oče!«

»Ni Bojan in ni Velegost,« je ponavljal Svarun. »Kdo bi utegnil biti?«

»Za njim vihra plašč kakor perut krokarja.«

F. S. FINŽGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

DRUGA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

40

PRVO POGlavJE

Pod Svarunovim gradiščem, na okrogli, v pomlad razgorani njivi se je pripogibalo klasje zorečega ječmena. Tu in tam se je dvigal iz srede njive gost grm, katerega se ni ljubilo iztrebiti ratarju, dobro vedočemu, da drugo pomlad bržkone drugod zastavi plug za novo setev.

Z okopov gradišča je v pozimski moči in snegu zdrsnila plast zemlje; med zelenim rušjem so se videli rjave struge. Krog in krog gradišča je dremala vroča poletna tihota. Tudi s prostranih planjav prav do širokega močvirja Mursiana se ni glasilo meketanje čred. Pastirji so zaginali v goste sence in lenarili pod košatimi hrasti.

Na travi vrh okopov je sedel Svarun. Vso zimo se ni ganil iz stanišča. Z nikomer ni govoril, nikdar veleva, ni povprašal po toletih in jagnjetih — na ovnovi koži je ždel in božal edinico, ki je sedela ob njem in predla iz lanu tenke niti

za platno. Celo pomlad ga ni zdramila. Devet sinov je padlo v boju — pa je prebolel vse rane. Ko pa je izginil zadnji sin, Iztok, ko je v rodu zavladal razpor, se mu je v dušo vsesal gnev, osrčje mu je grizla bridkost in slavni starosta je klonil v gube, molčal vse tedne in s trudnimi vzdihli klical Morano.

Starosta Bojan, njegov naslednik, je prihajal do njega po modre nasvete. Toda Svarun mu ni svetoval.

»Moder si, Bojan, delaj po modrosti!« To je bilo vse, kar je izvlekel iz njega.

Ko je prešla pomlad in je Svarun slišal pogovore, da se vojska še ni združila ter dvignila preko Donave, da bi poplenila po bizantinski državi, se je zdramil sivi, upognjeni starosta, pozval Bojana in Velegosta k sebi in izpregovoril:

»Moža, brata! Mozeg se suši v meni, kri mi je izpila žalost, suha veja sem na debelu našega drevesa. Samo črti še pihajo v mojem srcu žerjavico življenja, da ne ugasnem. Kaj delate, bratje? Kaj čakate? Maščevanje Bizancu! Maščevanje zahtevajo bogovi, po maščevanju kriče reke krvi, po maščevanju iztegajo koščene roke mrtve prste sredi ravnin! In vi se pripravite! Ant lovi ovco Slovenu, Sloven trati puščice nad Antovimi kozliči. Perun sam je onečaščen! Bliske nabrusi in jih treščji v brate, ki se koljejo med seboj. Dvignita se, Bojan in Velegost, otmi-

ZA GOSPODINJO IN DOM

S papirjem si lahko mnogo pomagamo

Uporaba starega papirja v gospodinjstvu je zelo mnogostranska. Mnogokrat si prav s papirjem pomagamo iz najrazličnejših težkoč.

Tako na primer v stanovanjih nad ogrevanimi prostori pozimi skoraj ni mogoče prebivati, ker so pač tla premrzla. Hladu, ki veje iz tal ne zadržuje niti preproga niti druge obloge. V takem primeru si lahko uspešno pomagamo s časopisnim papirjem, ki ga razgrnemo po tleh v več plasteh. Med posameznimi plastmi se namreč zadržuje zrak, ki je prav tako slab prevodnik toplote kakor papir. Polaganje časopisnega papirja pod preproge je še drugače koristno, zakaj moljem tiskarsko črnilo zelo smrdi in se jih tako laže iznebimo. Časopisni papir uporabljamo tudi zato, da udušimo zvok oziroma ropot v stanovanju. Tudi v ta namen ga devamo v več plasteh pod preproge ali tekače. Tako nastane dobra izolacijska plast proti zvoku, kar je posebno potrebno v družinah z več otroki oziroma v hišah, ki niso zvočno izolirane.

Predpražniki, podloženi s papirjem, ki pa naj ne gleda izpod robov, ne drsijo pri brisanju čevljev, hkrati pa se na papirju nabira prah, ki ga laže higienično odstranimo kot s pometanjem.

S papirjem pokrivamo tudi zimske zaloge hrane v kleti, da jih zaščitimo pred mrazom, na primer krompir ali jabolka. Krompir zaščitimo s papirjem tudi pred svetlobo, da ne zeleni ali začne prezgodaj odganjati. Pri vskladiščanju sadja zavijemo občutljive sadeže v svilen papir, da se dalj časa drže. V papir zavijemo jabolka na primer tudi tedaj, če jih nameravamo hraniti v kurjenem prostoru. Papir preprečuje preveliko izhlapevanje vode v sadju, v nezakurjenem stanovanju pa ga ščiti pred mrazom.

Uporaba papirja pa je tudi v kuhinji neprecenljiva. Z njim lahko prištedimo na kuhinjskih brisačah in pranju ter opravimo mnogo kuhinjskega dela bolj snažno in higienično.

Posodo, posebno pločevinasto, ki je vedno ne pomivamo, in prav tako pekače,

Segedinski golaž

Pol kilograma svinine, 4 dkg masti, 1 kg kislega zelja, 2 čebuli, 1 jabolko, žličko paprike, ščepec sladkorja, eno osminko litra kisle smetane.

Meso razrežemo na kocke, čebulo se-sekljamo in jo na masti razpustimo, nato pa dodamo meso in ga dobro prepražimo. Potresemo ga s papriko, nato šele dodamo kisló zelje, naribano jabolko in sladkor. Vse skupaj dušimo, da se zmehča. Prilijemo le bolj malo tekočine. Nazadnje primešamo še smefano. Okus izboljšamo z žlico paradižnikove mezge.

»Plasč vihra? Naši ne nosijo plasčev. Morda je Bizantinec?«

»Ne sveti se mu šlem in na prsih se ne bliska oklep. Ni vojak iz Bizanca. Oče, njegov plasč je rdeč. Jasno sem ga videla v vetru.«

»Rdeč, praviš?«

»Rdeč je, oče. Tunjuš je nosil tako ogrinjalo, ko sem ga videla za Donavo.«

»Tunjuš! Da, Tunjuš je. To so skoki hunskega konja. On ve novic. Postreži mu gostoljubno. Naš prijatelj je.«

Ljubinica se je stisnila k očetu, mu ovi-la roko krog vratu in uprla vanj boječe oči.

»Oče, jaz se Tunjuša bojim. Naj mu streže Lasta.«

»Otrok moj, nikar se ne boj prijateljev! Kako bi stregla dekla dobremu gostu? Blag je.«

»In vendar mislim, da so besi v njegovih očeh. Ko sem mu stregla v šotoru za Donavo, se je ozrl vame. V srcu me je zbolelo, kakor bi bil zasadil strelico vanj. Vsa sem se stresla.«

»Ljubinica, kaj golčiš, grlica drobna! Kadar te pogleda Rado, te ne zaboli srce — ne zaboli, kajne? Ne boj se grdega obraza. Tunjuš se je že boril ob moji strani zoper Bizantinec. Nikdar se nismo bojevali s Huni. Zavezniki so in mirni sosede. Čemu strah?«

»Oče, ti si govoril! Verjamem. Nočem se ga bati.«

nože in drugo orodje, ki se ga poslužujemo med delom, zbrisemo s papirjem.

S papirjem, tudi časopisnim, lepo očedimo pomivalne posode, vedra za odpadke, umivalne školjke in kadi, ogledala, šipe, štedilnike in kuhalnike.

Tudi zaščita raznih živil s papirjem se dobro obnese. Tako na primer zavijemo v poletni vročini salamo, sveže meso in podobno v pergamentni papir in denemo zavitek v očiščeno kurišče peči ali v pečico nekurjenega in ohlajenega štedilnika. Seveda pa mora biti papir čist, da z njim ne okužimo živil.

Teh nekaj primerov prav jasno govori, da uporaba papirja v gospodinjstvu ni podcenjevati. Mnogostranska uporaba papirja je zelo praktična in v veliko pomoč, treba je samo kupiti nekaj starih časopisov, ki jih je lahko dobiti za malo denarja, in se jih posluževati.

Ze nekaj časa so v trgovinah naprodaj najrazličnejši predmeti iz moltoprena, to je spenjena plastična masa. Zelo priročna je na primer gobica iz moltoprena, ki je podobna gobicam iz spenjene gume, le da ima lepši lesk, je mnogo bolj trpežna in jo v gospodinjstvu lahko uporabljamo za najrazličnejša dela.

S suho gobico lahko lepo odstranimo prah z volnenih pletenin, sukna, žameta, klobučevine, semiša, svile itd. Zato je zelo priročna za potovanje; zlasti ker je lažja od krtače in mehka, tako da jo lahko spravimo v torbico.

Mokro gobico iz moltoprena s pridom uporabimo za čiščenje madežev na oblekah in plaščih in za osvežitev barv na oblaženem pohištvu, lepo očistimo na ta način pa tudi preproge.

Ker hitro vpija vlago, nam rabi tudi za sušenje premočenih oblek in plaščev ter drugih mokrih oblačil.

Vrela voda in rahli lugi ne škodujejo moltoprenu, zato s tako gobico lahko po-

mivamo tudi posodo, kopalne kadi, stene, obložene s keramičnimi ploščicami itd. Ker je odporna tudi proti kuhinjskemu kislu, je pripravna za osveževanje barvnih tkanin.

Moltopren gobice si lahko nabavite v najrazličnejših barvah in velikostih, z ozirom na namen, zakaj jo nameravate uporabiti.

Kako se znebimo vlage v stanovanju?

Vlaga v stanovanju je kaj neprijetna. Poleg tega pa je vlažno stanovanje škodljivo zdravju, pa tudi pohištvo se kvari. Da se vlage nekoliko znebimo, poskušajte z enostavnim sredstvom: V večjo posodo dajte nekaj živega apna in ga tako pustite v vlažnem prostoru nekaj dni. Apno namreč vpija vlago. Glejte tudi, da boste vlažni prostor čim večkrat in čim dlje zračili, ker s tem se bo prostor nekoliko osušil.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako se obvarujemo gripe

Vsaka gripa je na svoj način zahrbtna, kajti različni virusi gripe imajo to lastnost, da so zelo nalezljivi. Virusni so znatno lažji in manjši od bakterij. Pri bakterijah je za prenos bolezni večidel potreben stik z obolelim človekom ali s predmetom, ki ga bolnik uporablja, ali pa neposredno dihanje ali kašljanje bolnega v zdravega. Virusni pa lahko prosto lebdiijo v zraku. Tako nekaj za gripo obolelih ljudi v večji skupini ljudi lahko okuži mnogo ljudi naenkrat. Tega se pri običajnih prehladih z vročico vse premalo zavedamo.

Krepak, močno prehlajen bolnik lahko okuži mnogo ljudi, ki niso tako krepki kot on in pri katerih se iz nedolžnega prehlada lahko razvijejo hude bolezni. Zato naj bi veljalo, da se bolniki, ki so prehlajeni in imajo vročino, ne mešajo med večje skupine ljudi, ker jih samo okužujejo in spravljajo v nevarnost. To velja seveda tudi za gripozne bolnike.

O gripi, ki sedaj razsaja tudi v naših krajih in ki jo nazivamo tudi azijska gripa, je znano, da se je razširila najprej v Šanghaju in se v četr leta razširila po vsej južni Aziji. Bolj nevarna je v tropskih krajih. Razširila se je tudi v naše kraje, kjer pa je manj nevarna.

Gripa navadno poteka tako, da se najprej pojavijo bolečine v glavi, križu in udih. Temperatura naglo naraste, toda po 4 do 5 dneh spet pade. Priporočljivo je, da vsak, ki oboli za gripo iz varnostnih razlogov išče zdravniško pomoč. Znano je tudi, da oslabi pri gripi splošna telesna odpornost proti infekcijam. Tudi povzročitelji nahoda se radi vgnezdijo obenem z gripo in sprožijo katarje. Tako ob gripi

posledično lahko zbolijo sapnik, ustna votlina, pljuča, črevesje, mandeljni, čelne in čeljustne votline.

Da se gripe obvarujemo, lahko pomagamo le osebna disciplina vsakega posameznika. Kdor nenadoma začuti opisane bolezenske znake kot glavobol, bolečine v križu in udih, mrznenje in vročico, naj po možnosti ostane doma in se ogiblje družbe z ljudmi in leže v posteljo. Kdor je krepak, bi nemara še zdržal en do dva dni kljub vročici, vendar pa s tem spravlja v nevarnost svoje soljudi. Razen tega pa se lahko miselnim maščuje gripa s tem, da največkrat poteka v zelo hudi obliki. Tako se z lahko miselnostjo pospešijo tudi motnje v krvnem obtoku. Takojšnje telesno in duševno umirjenje z ležanjem v postelji pa je tudi že zdravljenje.

Vsa sredstva, ki umetno znižujejo temperaturo, zapeljejo človeka le k lahkomi-

Kurje oko odstranimo tako

Če je kurje oko na površju kože, ga je najbolje mehanično odstraniti, posebno, če kožo s toplimi kopelmi prej omehčamo. Še bolj pa je, če kurje oko nekaj dni namažemo z 20 %-nim salicilnim kolodijem ali pa nalepimo primeren obliž, ki ga dobimo v lekarni, nakar omehčano kurje oko odstranimo s sterilnim nožkom. Seveda je pri tem velike važnosti, da ravnamo res sterilno, da mesta na koži ne okužimo in s tem sprožimo večje vnetje ali pa celo zastupitve krvi, kar lahko zapusti hude posledice. Ko kurje oko odstranimo, moramo paziti, da smo obuti v

dovolj široko in komodno obutev, ker bomo le s tem verjetno preprečili zopetno tvoritev kurjega očesa.

Kurja očesa so pogosto tudi posledica nepravilnosti nog. Zaradi tega je potrebno, da si nogo pustimo pregledati zdravniku, ki bi ob potrebi poslal k ortopedu, ki nato izdelava primerne ortopedske pripomočke za vlaganje v čevlje ipd. Prav kurja očesa nas opozarjajo, da pri obutvi nekaj ni v redu in to je resno opozorilo, da je treba nekaj ukreniti, ker sicer se zna zgoditi, da si nogo pokvarimo in trpimo zaradi posledic vse življenja.

Ko je Ljubinica dvignila k njemu lepo okovano roženico, je segel Hun hlastno po pijači. Njegovi črni nohti so se dotaknili bele roke. Ljubinica jo je odmaknila, da se je zlil med čez rob.

Izpreletelo jo je do kosti, kakor bi jo bil ugriznil modras.

»Bogovi s teboj in s tvojimi, slavni starosta!«

Ročno je nagnil roženico in jo na dušek izpraznil. Ljubinica je zopet segla po prazni posodi. Prsti so se ji tresli; ni si upala pogledati Hunu v oči, ki so se ji vboadle v pordelo lice. Nato je Tunjuš razjahal, segel v nedrje in potegnil iz njega dragocene koralde.

»Ná, sokolica! Dvorjanice v Bizancu ne nosijo lepših nizov krog vratu. In ti si lepša od dvorjanic. Pomnila boš, kdaj si napila Tunjušu, potomcu Ernaka.«

Ljubinica je prišla dar s tankimi prsti, zahvalila Huna in odšla hitro v stanico. Koralde so ji padle iz rok. Odskočila je in kriknila: »Zde se mi kakor kača!«

»Sedi k meni! Na soncu grejem ude in trpim. Ljubinica ti pripravi obed, potem pojdeš v hišo. Ne zameri, težko hodim!«

Tunjuš se je bahaško zleknil v travo poleg Svaruna.

»Star si, Svarune, pa si se še postaral čez zimo, odkar se nisva videla!«

»Jad me grize, žalost me je stisnila v klobčič.«

»Čemu jad, zakaj žalost po taki zmagi?«

»Ti ne veš, seveda ne veš, kako bi vedel! Edini sin, zadnji sin, Iztok, mi je izginil. O Morana!«

»Izginil, Iztok, najmlajši sin, izginil? Umrl? Padel v boju?«

»Morda umrl, morda padel v boju — ne vem, nič ne vem. Izginil je! Samo to vem, da ga ni več in da ga ne vidim več in da rod Svarunov izumre, kakor segnje drevo, ki je padlo in ni rodilo sadu. Besi, zakaj me tako mučite!«

»Odklej pogrešaš sina?«

»Po zmagi onkraj Donave, ko smo razdejali Hilbudijev ostrog, je izginil. Noč ga je vzela. Klicali smo, ni se odzval. Iskali smo, trupla ni bilo.«

»Sedaj razumem, zakaj si upognjen, vem, od kod pepel na tvojih licih in mrak v tvojih očeh. Odvedli so ga Bizantinci, morda zdihuje v ječi, morda goni mline, kaj se ve! Bizanc je gnezdo gadov, brlog tolovajev in jama razbojnikov. Zakaj ne udarite čez Donavo? Maščevanje Bizancu!«

»Saj to je, prijatelj, druga žalost, ki me še bolj mori. Antje nočejo, Antje, bratje Slovenov, leže za Seretom in se bijejo z nami.«

Tunjušu je zaigral zloben nasmeh krog ustnic. »To je moje delo, starina,« je pomislil. Svarun mu ni videl lica.

(Se nadaljuje)

BERT BRECHT:

NEDOSTOJNA STARKA

Ko je moj ded umrl, je imela moja stara mati dvainsedemdeset let. Ded je bil lastnik majhne litografske delavnice v nekem badenskem mestu. V njej je z dvema ali tremi tovariši delal vse do svoje smrti. Moja babica, ki ni imela služkinje, je gospodinjala, varovala staro, dosluženo hišo ter kuhala za odrasle in otroke.

Bila je suhljata ženica, živahnih oči kakor kuščar, vendar ne preveč zgovorna. Kljub skopim dohodkom je vzgojila pet otrok od sedmih, ki jih je rodila. Zaradi vsega tega je postala z leti vsa skrivljena.

Dve hčerki sta odšli v Ameriko in tudi dva sinova sta zapustila hišo. Le najmlajši, ki je bil slabega zdravja, je ostal v trgu. Postal je tiskar in imel dokaj veliko družino.

Babica je ostala torej po dedovi smrti sama v hiši.

Otroci so si dopisovali, kaj naj bi storili z njo. Eden izmed njih bi ji lahko ponudil zatočišče v svojem domu, tiskar pa se je hotel s svojimi preseliti k njej. Toda starka ni bila voljna poslušati vse te predloge. Privolila je le v majhno pomoč vsakega svojih otrok. Litografska delavnica, ki je že zdavnaj zastarela, ji pri prodaji ni vrgla skoraj ničesar, razen tega pa je morala plačati še nekaj dolgova.

Otroci so ji pisali, da kljub temu ne more živeti tako osamljena; toda ko jim sploh ni odgovorila, so popustili in ji pričneli vsak mesec pošiljati nekaj denarja. Končno, so si mislili, je sin — tiskar le ostal v mestu.

Tiskar je zares sprejel dolžnost, da je bratom in sestram od časa do časa poslal vest o njihovi materi. Njegova pisma mojemu očetu in to, kar je zvedel moj oče ob svojem obisku dve leti zatem in po pokopu moje babice, mi omogočajo, da lahko opišem vse, kar se je pripetilo med tema dvema letoma.

Kaže, da je bil tiskar hudo razočaran, ker ga moja babica ni hotela sprejeti v prostorno in pusto hišo. S svojimi štirimi otroci je stanoval v treh sobah sredi mesta. Razen tega so bili starkini odnosi z njim sila rahli. Vsako nedeljo popoldne je povabila otroke k južni. To je bilo tudi vse.

Svojega sina je vsake tri mesece obiskala enkrat ali dvakrat ter pomagala snahi skuhati komplete. Mlada žena je iz nekaterih njenih besedi razbrala, da se ji majhno tiskarjevo stanovanje zdi pretesno. Tiskar se ni mogel zadržati in ko nam je o tem pisal, je pristavil klicaj.

Moj oče ga je v enem svojih pisem vprašal, kaj počenja starka, on pa je primerno kratko odgovoril, da — obiskuje kinematograf.

Razumeti je treba, da to nikakor ni bila običajna stvar, vsaj ne za otroke. Pred tridesetimi leti kinematograf še ni bil to, kar je danes. To so bili slabi prostori, nemarno prezračeni, običajno kegljišča, s kričavimi plakati, ki so pri vходу reklamirali umore in ljubezenske drame. Tjakaj so zahajali pravzaprav le dijaki in zaljubljeni parčki zaradi teme. Osamljene starke prav gotovo ni bilo težko opaziti.

To obiskovanje kinematografa pa je sili lilo k razmišljanju še zaradi nečesa drugega. Vstopnice resda niso bile kdovekaj drage, toda ker je ta užitek sodil med priboljške, je pomenil »roč vržen denar«. Razsipanje denarja pa ni vzbujalo spoštovanja.

Poleg tega pa moja stara mati ne le da ni imela stalnih stikov s svojim sinom, ki je živel v istem trgu, temveč tudi ni obiskovala, niti vabila nikogar od nekdanjih znancev. Na južine po trgu ni hodila. Nasprotno pa je trdovratno zahajala v delavnico nekega čevljarja v neki siromašni in zloglasni ulici, kjer so se zlasti popoldne klatile kopice ljudi, ki niso vzbujali spoštovanja, natakarice in brezposelni delavci. Čevljar je bil človek srednjih let, ki je nosil svojo grbo po vsem svetu, pa kljub temu ni našel prave poti. Pravili so tudi, da pije. To vsekakor ni bila družba za mojo babico.

Tiskar je v nekem pismu omenil, da je svojo mater opozoril na to, ta pa mu je dokaj suho dejala: »Videl je mnogo sveta.« To je bil njen odgovor. Razgovor je bil s tem končan. S staro materjo ni bilo

razpravljati o temah, o katerih ni hotela govoriti.

Približno šest mesecev po dedovi smrti je tiskar pisal mojemu očetu, da njuna mati vsak drugi dan obeduje v restavraciji.

Kakšna nenavadna novost!

Babica, ki je vse življenje kuhala za ducat ljudi in ki je vselej jedla le ostanke drugih, je zdaj jedla v restavraciji! Kaj ji je neki padlo v glavo.

Kmalu zatem je poslovno potovanje privedlo mojega očeta v ta kraj in obiskal je babico.

Našel jo je, ko je pravkar hotela oditi ven. Snela je klobuk in mu prinesla kozarec črnega vina in kolačke. Bila je dobre volje, ne preveč zgovorna, ne molčeča. Povpraševala je po nas, resda brez posebnega zanimanja, vendar je hotela vedeti, če imajo otroci dovolj jagod. Bila je takšna, kot vselej. Hiša je bila kajpada videti skrajno čista, stara mati pa dobrega zdravja.

Edina stvar, ki je dala slutiti njeno novo življenje, je bila ta, da ni hotela z mojim očetom na »kraljestvo miru«, na grob svojega soproga. »Tja greš lahko sam,« mu je rekla mimogrede, »tretji na levi je, na enajsti parceli. Namenila sem se nekam po opravkih.«

Tiskar je pozneje dejal, da je šla najbrže k svojemu čevljarju. Hudo se je pri- toževal.

»Jaz, jaz še s svojimi stiskam na tujem, delam le pet ur dnevno in spet trpim zaradi bolečin, hiša v Glavni ulici pa stoji prazna.«

Moj oče je najel sobo v hotelu, vendar pa je računl, da ga bo njegova mati povabila, naj stanuje pri njej, vsaj zaradi lepšega: ona pa ničesar. Toda nekoč v časih, ko je bila hiša prepolna, je bila užaljena, ker ne stanuje pri njih in zapravlja denar po hotelih.

Toda ona je očitno za vselej prekinila z družinskim življenjem, zdaj ko je bila na koncu življenja. Mojemu očetu, ki je bil dovzeten za humor, se je zdela malce »prismojena« in zato je dejal stricu, naj pusti starki počenjati, kar želi.

Toda kaj je hotela?

Do prvega incidenta je prišlo, ko je neke običajne srede najela voz in z njim odšla na izlet. Kočija je bila velikanska dvovprega z visokimi kolesi, velika, da bi lahko naložil cele družine. Prej nekoč je ded le nekajkrat naročil voz, kadar smo otroci prišli na obisk. Babica je tedaj vselej ostala doma. Prezirljivo je z mahanjem roke zavračala, da bi šla z nami.

Toda po kočiji je prišlo na vrsto potovanje v K, dokaj veliko mesto, oddaljeno dve uri vožnje z vlakom. Tistega dne so bile tam konjske dirke in moja babica je šla prav na konjske dirke.

Tiskar je bil strašno presenečen. Nekega zdravnika je hotel vprašati za nasvet. Moj oče je zmajal z glavo, ko je prebral pismo, vendar pa je bil proti klicanju zdravnika.

Babica ni šla sama v K. S seboj je po tiskarjevem pisanju peljala neko mlado dekle, na pol zmedeno pomivalno posode iz gostilne, v kateri je starka obedovala vsak drugi dan.

Od tega trenutka dalje je ta »nedonošenka« odigrala svojo vlogo.

Kazalo je, da se je moja babica zaljubila vanjo. Vodila jo je v kinematograf in k čevljarju, ki se je, mimogrede povedano, razkril kot socialdemokrat. In pripovedovali so, da obe ženski večkrat igrata karte v njeni kuhinji pri kozarcu črnega vina.

»Nedonošenki je kupila klobuk s cveticami,« je ves obupan pisal tiskar. »In naša Ana nima obleke za prvo obhajilo.«

Stričeva pisma so postala popolnoma histerična in govorila so le »o nedostojnem obnašanju drage matere«, brez vsakršnih drugih podrobnosti. Oče mi je povedal, kaj je bilo potem.

Krčmar mu je prišepetal namigovaje: »Kakor pravijo ljudje, se gospa B. sedaj lepo zabava.«

Moja stara mati pa v teh zadnjih letih pravzaprav ni živela razkošno. Kadar ni jedla v krčmi, je običajno pojedla le kakšno predjed, malo kave in svoje priljub-

ljene kolačke. Obenem pa si je k vsakemu obroku privoščila razkošje v obliki čaše cenenege črnega vina, ki ga je počasi srkala. Pazila je, da je bila hiša čista in to ne le njena spalnica in kuhinja, temveč tudi vsi ostali prostori. Toda hišo je zadolžila v breme svojih otrok. Nikoli nišo odkrili, kaj je storila s tem denarjem. Zdi se, da ga je dala čevljarju. Ko je umrla, se je preselil v neko drugo mesto, kjer je, kakor so govorili, odprl razmeroma veliko delavnico za izdelovanje čevljev po meri.

Natančno gledano je preživela dve življenji, enega za drugim. Prvega kot dekle, žena in mati, drugega pa enostavno kot Gospa B., osamljena oseba brez obveznosti in s skromnimi sredstvi, ki pa so zadoščala za dostojno življenje. Prvo življenje je trajalo približno šestdeset let, drugo pa samo dve.

Moj oče je izvedel, da si je v zadnjih šestih mesecih privoščila marsikaj, kar je normalnim ljudem tuje. Tako je na primer vstala ob treh zjutraj in se sprehajala po praznih mestnih ulicah, ki so takrat pripadale le njej sami. In ko je prišel pastor obiskat staro gospo, da bi ji delal družbo v njeni osamljenosti, ga je povabila — ako lahko verjamemo pripovedovanju — v kinol!

Živela ni osamljeno. K čevljarju so prihajali in odhajali brez dvoma veseli ljudje in marsikaj je bilo slišati. V delavnici je imela stalno svoj liter črnega vina in ga srebal, dočim so ostali obrekovali in zbadali razne mestne veličine. Pila je črnega, od časa do časa pa je družbi prinesla tudi krepkejšo pijačo.

Umrta je naglo nekega jesenskega popoldneva, v svoji spalnici, ne v postelji, temveč na lesenem stolu poleg okna. Tistega večera je povabila »nedonošenko«, da bi šli v kinematograf in tako se je zgodilo, da je bilo dekle poleg nje, ko je umrla. Imela je štiriinšedemdeset let.

Videl sem njeno fotografijo na mrtvaškem odru, ki so jo posneli za njene otroke.

Na sliki je videti droban obraz s številnimi gubami, tankimi ustnicami in širokimi ustmi. Drobne poteze, vendar nič malenkostnega. Ta obraz je v polni meri preživel dolga leta suženjstva in kratka leta svobode in užil naš vsakdanji kruh do zadnje drobtine.

Branimir Kozinc:

Dober primer

Mirko je sedel pri mizi, grizel peresnik in otožno strmel v bele liste šolskega zvezka, ki je ležal pred njim in kjer ni bilo še nobene poteze s črnilom. Tu in tam je vrgel bežen pogled na zofu, kjer so sedeli starši. Oče je bral časnik, mati pa je krpala nogavice. Bila je prav lepa slika prisrčnega družinskega življenja.

V kotu je nihalna ura udarila devet.

Mirko se je zdrznil. Že devet! A jutri zjutraj mora oddati nalogo »Kako nastajajo vojne?«. On pa še niti vrstice nima napisane. Pa mu tudi nič ne pride na misel.

Tedaj je premagal svoj ponos.

»Očka, ali mi lahko poveš, kako nastane vojna?«

Oče je odložil časnik, snel očala in se odkašljajal.

»Kako pride do vojne, bi rad vedel?« Spet se je odkašljajal. »Torej, pazi! Vzemimo, da bi med Anglijo in Ameriko nenadoma nastale resne diference, ki...«

»Za božjo voljo, Herman,« ga je prestrašeno prekinila mati, »saj vendar ne bo...«

»Seveda ne! Zato pa pravim: Vzemimo.«

»Kako me le moreš tako prestrašiti, Herman,« je tožila mati.

»Jaz, za hudi..., hm..., hotel sem reči, na nekem primeru pa le moram fantu pojasniti, kako lahko pride do vojne.«

»Neprimerni primeri niso pedagoški.« Mirko je videl, kako je očetov obraz zalila rdečica. Najprej je začudeno poslušal debato, zdaj pa se je skrivaj režal.

»S tem hočeš najbrž reči, da sem slab pedagog?« je oče razdraženo vprašal.

Lili Novy:

Življenje

Ko nate vsa nesreča se vali, ko te preganjajo okrutni dnovi, ko zate prav nikjer rešitve ni, ko bičajo te burje in valovi,

ko nič ne veš, če kdaj ti vsaj mirno srce še zaživi, čeprav brez sreče, če kdaj robovi rane se zapró te črne, krvaveče in skeleče,

tedaj morda v odprt pogledaš grob, globoko dol na krsto, ki zasuta takoj s plastmi prsti bo, ko zakop začela že naslednja bo minuta.

O, in tedaj začutiš, pa čeprav do mozga peče divje te trpljenje, kaj luči vsemogočni je pozdrav in kakšna svetla sila je življenje.

Ljubezen ne zarjavi

V Angmalsaliku, v Severni Grönlandiji, so prebivalci nekega dne prestrašeno bežali iz svojih koč. Prestrašilo jih je letalo, ki je v nizkem letu krožilo nad mestom. Prepričani so bili, da je izbruhnila nova vojna in da jih namerava sovražnik napasti. Pomirili so se šele, ko je padel iz letala zavitek, pritrjen na majhno padalo. Zavitek je bil naslovljen na neko staro Grönlandko. V njem je bilo pismo, ovelo, suho cvetje in sto grönlandskih kron. Pošiljatelj je bil sivolasi polarni raziskovalec Pavel-Emil Viktor, ki se je bil pred desetletji zaljubil v takrat lepo in mlado Grönlandko in se mu je šele zdaj nudila prilika povedati ji, da je ni pozabil in da še vedno misli nanjo.

*

V Londonu je umrl v starosti 83 let eden izmed najbolj zagrizenih samcev — bogati Pultney Bolingsborke. Svoje premoženje je zapustil trem starkam, ki jih je bil v mladosti zasnil, pa so ga zavrnile. »Vsako izmed vas sem nekoč strastno ljubil,« je zapisal v svoj testament, »in vse tri ste me zavrnile. Danes sem vam za to iz vsega srca hvaležen. Ako bi me bila katera izmed vas uslišala, bi moje življenje ne bilo tako srečno in mirno, kakor je v resnici bilo.«

*

V San Juanu, v Braziliji, sta se 87-letni starček in njegova 86 let stara nevesta odločila, da se po 56-letnem skupnem življenju poročita. K poroki je prišlo njunih osem otrok, sedemnajst vnukov in šest pravnukov.

»Jaz sem le rekla, da napačno izbrani primeri niso pedagoški!«

»Kljub temu nimaš prav, moja draga — oče je posebno poudaril zadnji dve besedi,« ker primeri še niso dejstva.«

Prepir o napačno izbranih primerih se je razvijal. Padle so ostre besede. Še pravkar tako prisrčna slika se je nenadoma spremenila.

Po nekem očetovem posebno ostrem napadu je mati vstala in potem, ko je očetu vrgla nič dobrega obetajoč pogled, užaljeno zapustila sobo. Oče se je nehotte zdrznil, ko so vrata glasno zaloputnila za njo. Nato se je oddahnil.

»Tako, Mirko,« je rekel, »zdaj ti bom razložil, kako...«

»Hvala, očka, ni več potrebno,« ga je prekinil potomec, ki je že nekaj minut marljivo pisal. »Zdaj mi je jasno, kako nastane vojna.«

Ali ste že kdaj...

— srečali prehlajenega prijatelja, ne da bi mu povedali, kako vi sami odpravljate nahod?

— kupili nove vezalke za čevlje, preden so se vam stare pretrgale?

— našli na podstrešju star časopis, ne da bi ga prebrali?

— šli mimo zidališča, ne da bi opazovali delo zidarjev ali žerjavov?

— šli mimo na novo prepletkane ograje, ne da bi se je previdno s prstom dotaknili, da se prepričate, če je barva že suha?

— stali v gneči v prodajalni, ne da bi pozkusili kakega kupca pred vami prehiteti?

Kdor odgovori pritrilno na pet izmed gornjih vprašanj, zasluži, da se mu postavi spomenik.

Atomska energija v ospredju svetovnega zanimanja

Atomska energija — strah in hkrati tudi upanje človeštva — je danes v ospredju vsega svetovnega zanimanja; postala je problem števil 1, s katerim se ne bavijo le strokovnjaki in državniki, marveč zaposluje dejansko najširše plasti človeštva. To je tudi razumljivo, saj ista skrivnostna sila, ki v obliki atomske bombe vzbuja strah in zaskrbljenost, hkrati tudi obeta neslutene podvige v miroljubni tehniki, v gospodarstvu in posebno v zdravstvu, kar bo velikanskih koristi za ves svet.

V teh dneh je vprašanje atomske energije tudi predmet razpravljanja pred tremi mednarodnimi oziroma svetovnimi forumi. V prvi vrsti so tako rekoč oči vsega človeštva trenutno uprte v prestolnico naše države — Dunaj, ki ga je doletela čast, da se je v njegovih zidovih sestala ena najbolj pomembnih konferenc po zadnji vojni: konferenca mednarodne agencije za izkoriščanje atomske energije v miroljubne namene. Da je statut te agencije pred enim letom podpisalo 81 držav-članic OZN in da je zdaj na Dunaju zbranih 62 delegacij, dovolj zgovorno pričča, da gre pri tej agenciji za eno najbolj važnih mednarodnih organizacij, ki so bile ustanovljene v zadnjih letih in ki je dejansko zajela vseh pet kontinentov. Zato je jasno, da pomeni dunajsko zborovanje brez ozira na to, kakšne rezultate bodo dosegli, bistven korak na poti k razvijanju konstruktivnega sodelovanja na področju miroljubnega izkoriščanja atomske energije.

Slovesna otvoritev konference je bila v torek, že dan poprej pa je zunanji minister Figl v okviru posebne slavnosti predal ključke Doma glasbe tajniku agencije dr. Jollesu in tako simbolično nakazal, da je ta zgradba za čas konference eksteritorialna. Ob tej priložnosti je minister Figl izrazil željo, naj bi ozračje, ki sicer vlada v tej zgradbi, koristilo tudi konferenci, ki pomeni začetek velikanskega dela za mir in mednarodno sporazumevanje, kajti konferenci je bila stavljena pomembna naloga, da usmeri velikanske rušilne sile jedrske energije na pot miru,

da ta velikanska naravna sila ne bo služila uničenju, marveč blaginji človeštva. Tudi zvezni prezident dr. Schärff je v svojem nagovoru ob otvoritvi zasedanja naglasil, da ljudje povsod v svetu pričakujejo, da jih bomo rešili skrbi za zdravje bodočih rodov, zahtevajo, da skrivnosti narave ne bodo zlorabljene ter da bomo na mesto smrti in uničenja postavili življenje in izgradnjo.

Istočasno s konferenco v dunajskem Domu glasbe poteka v Švici drugi mednarodni tečaj o uporabljanju atomske energije, ki ga prirejajo v okviru mednarodne zdravstvene organizacije. Okoli 20 držav zastopajo na tem tečaju fiziki, kemiki in inženirji mednarodnega slovesa, ki razpravljajo o nevarnosti, kateri je izpostavljeno človeštvo vsled jedrskih poskusov.

V New Yorku pa zaseda Glavna skupščina Organizacije združenih narodov, katere obširni dnevni red obsega tudi razprave o atomskem oboroževanju oziroma omejitvi in ukinitvi te nevarne tekme med posameznimi »atomskimi« silami.

Osnovni namen mednarodne agencije, katere konferenca se je ta teden začela na Dunaju in je bil za njenega predsednika soglasno izvoljen bivši avstrijski zunanji minister dr. Karl Gruber, je v tem, da se pospeši in razširi delež atomske energije v miru, zdravju in napredku v vsem svetu. Želje človeštva, ki z zaupanjem spremlja delo teh treh mednarodnih ustanov, so si edine v tem, da bi bil ta cilj dosežen čim prej.

Obnoveitev stikov med KPA in ZKJ

V Beogradu sta se v času od 19. do 25. septembra mudila člana centralnega komiteja Komunistične stranke Avstrije Honner in Hexmann. Za časa svojega bivanja v Beogradu sta vzpostavila stik s centralnim komitejem Zveze komunistov Jugoslavije in se razgovarjala z njegovimi člani Kardeljem, Veselinovim, Leskoškom, Todorovičem in Vlahovičem.

„Puch 500“ — novo ljudsko vozilo

Povpraševanje po manjših in kljub temu visoko zmogljivih motornih vozilih, posebno po majhnih avtomobilih, je vedno večje. Želji mnogih, ki bi si radi za manjši denar nabavili avtomobil, je ustregla tovarna »Steyr-Daimler-Puch A. G.«, ki je v ponedeljek predstavila novinarjem novo vozilo, avtomobil »Puch 500«, ki stane 23.800 šilingov. Avtomobile so že razposlali po vsej Avstriji in so pri trgovcih z avtomobili v redni prodaji.

Generalni direktor tovarne Ryznar je poudaril, da današnji življenjski standard vedno bolj zahteva ugodna, visoko zmogljiva vozila, ki ščitijo tudi proti nevarnim vremenskim pojavom, hkrati pa vozila, ki so obenem tudi poceni. To prihaja do izraza v nazadovanju povpraševanja po motornih kolesih in rolerjih. Tovarna Steyr-Daimler-Puch je doslej iz gotovih narodno-gospodarskih razlogov izdelovala samo traktorje (do danes 88.000), tovarne avtomobile (doslej 25.500), lovske puške (22.300), motorna kolesa (252.000 komadov), rolerje (84.000 komadov), kolesa (1.250.000 komadov) in mopede, ki jih je doslej izdelala 213.000.

Ker danes avtomobil ni več smatrati za izključno luksuzno vozilo, se je tudi ta tovarna, kot že poprej italijanska tovarna Fiat, odločila za izdelovanje majhnega avtomobila, ki je prilagojen predvsem avstrijskim razmeram, kjer so potrebna dobra vozila z močnim motorjem. Tako je

avstrijski »Puch 500« nekaj sorodnik italijanskega Fiat-avtomobila, vendar so njegovi deli produkt avstrijske proučave in izdelave. In tako je nastal mali avtomobil, ki je zaenkrat najboljšo tovrstno vozilo na avstrijskem avtomobilskem trgu.

»Puch 500« je sicer majhen avtomobil, v katerem pa se ugodno vozi. V njem je prostora za 4 osebe, na 100 km porabi okoli 5 litrov bencina, njegova povprečna zmogljivost je okoli 60 do 70 km na uro, največja brzina pa 100 km na uro. Moč motorja tega vozila znaša 16 PS.

V obratu Thondorf, kjer bodo te avtomobile izdelovali, jih bodo dnevno izdelali 15. Letna produkcija avtomobilov »Puch 500« bo znašala 15.000, in to toliko časa, dokler bo v veljavi pogodba s tovarno Fiat v Turinu, po kateri smejo »Puch 500« prodajati samo v Avstriji.

Potujoči kino SPZ predvaja

od sobote, 5. oktobra, do četrtega, 10. oktobra 1957 film:

»DEVIŠKI ADAM«
(Der keusche Adam)

- v soboto, 5. oktobra ob 20.00 uri v Škofljah pri Schützu,
 - v nedeljo, 6. oktobra ob 15.00 uri na Bell pri Sorgerju,
 - ob 20.00 uri v Šmihelu pri Šercerju,
 - v torek, 8. oktobra ob 20.00 uri v Št. Primožu pri Voğlu,
 - v sredo, 9. oktobra ob 20.00 uri v Ledincih pri Rauschu,
 - v četrtek, 10. oktobra ob 20.00 uri v Bilčovsu pri Miklavžu.
- Film je za mladino prepovedan!

Velika izbira sadnih drevesc, posebno sort, kakršnim slane ne škoduje ob času cvetenja.
Ing. Marko POLZER
Št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

Kmetje v Železni Kapli in okolici!
Pri Kmetijski zadrugi Železna Kapla
kupite po ugodnih pogojih svoje potrebščine kakor:
kmetijske stroje in orodje, semena, umetna gnojila, krmila in drugo
Zadruga zamenjava tudi moko za žito

S pred kratkim nabavljenim tovornim avtomobilom lahko prevažate potrebščine tudi na dom. Kmetje, razvijajte vaše trgovanje pri svoji domači zadrugi!

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: 6.00 Oddaja za kmete — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjinski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 18.00 Sami Magerji — 19.05 Dober večer dragi poslušalci — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 5. oktober:

I. program: 5.35 Kmečka godba — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 17.10 Odlični izbor — 20.30 Zmaji, zmaji, sami zmaji — 21.30 Naša radijska družina.

II. program: 11.00 Petje in godba z gora — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 20.15 Zaključni koncert mednarodnega glasbenega tekmovanja.

Nedelja, 6. oktober:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.20 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Oddaja za kmete — 11.00

Starši, opozorite svoje šolske otroke na slovensko oddajo Radia Celovec, ki bo letos vsak drugi petek v mesecu in se glasi »AKUSTIČNI MLADINSKI LIST«. Torej ta mesec bo ta oddaja 11. 10. 1957 ob 14. uri. Mladina si bo z urednikom te oddaje lahko dopisovala in se tako vadila pisanja v materinskem jeziku.

Veselo petje, veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Ritmi, ritmi... — 19.00 Športna poročila — 20.15 „Dovolite, moje ime je Cox“ — 20.45 Operetne melodije.

II. program: 10.00 Nedeljska muzikalna promenada — 14.45 Ura pesmi — 16.00 Prosimo k plesu — 19.10 Dirigira Robert Stolz — 20.00 Igramo po željah.

Ponedeljek, 7. oktober:

I. program: 5.35 Kmečka godba — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila,

RADIO PROGRAM

objave. Beseda o perzijskem slovstvu (slov.) — 15.30 Straussove melodije — 18.45 Za našo vas (slov.) — 19.15 Od plošče do plošče — 20.16 Srečanje v ponedeljek — 20.45 Koroški visokošolski tedni.

II. program: 9.00 Godba na pihala — 12.03 Avtomobilisti med potjo — 13.30 Operne melodije — 14.30 Mednarodna radijska univerza — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Venček melodij — 19.30 Za žene.

Torek, 8. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Moderne raziskovalne metode v medicini — 14.00 Poročila, objave. Rdeče, rumeno, zeleno... (slov.) — 18.25 Radijska prijateljica — 19.05 Veseli leksikon — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.16 Orkestralni koncert.

II. program: 8.20 Bodite brez skrbi — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 14.30 Mednarodna radijska univerza — 16.45 Začnite lepo pesem — 18.00 Kar vas bi zanimalo — 19.30 Avstrija — tvoje srce je Dunaj — 20.30 Pester večer.

Sreda, 9. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Koroški pojejo in igrajo (slov.) — 16.00 Oddaja za žene — 16.45 Iz raziskovalnega dela višokih šol — 18.45 K 10. oktobru (slov.) — 20.16 Zveneča paleta — 21.00 „Glasovi, ki pomenijo denar,“ poročilo.

II. program: 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 13.30 Operne melodije — 19.30 Lepe melodije — lepe navade — 20.15 „Sajevka“, slušna igra.

Četrtek, 10. oktober:

I. program: 5.35 Alpski zvoki — 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Iz domačih gajev (slov.) — 16.00 Zgubljena domovina — 18.45 Oddaja za kmete — 19.00 Prilceska dneva.

II. program: 8.20 Melodije na tekočem traku — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 14.45 Evropska žena — 18.15 Venček pesmi in melodij — 19.45 „Somrak bogov“, 2. in 3. akt Wagnerjeve opere.

Petek, 11. oktober:

I. program: 8.45 Koroška vas — 14.00 Poročila, objave. Akustični mladinski list (slov.) — 16.00 Lepa pesem — 16.45 Znanje za vse — 18.15 Mladina in film — 18.25 O petju na Koroškem — 18.45 Okno v svet (slov.) — 20.20 „Philoklet“, Sophoklesova drama.

II. program: 8.20 Prosimo, prijazno — 12.03 Za avtomobiliste med potjo — 15.30 Šlagerji — 19.30 Za prijatelje gora — 19.45 Ljubiteljem harmonik — 20.30 Tisoč taktov plesne glasbe.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz.

Sobota, 5. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 7.10 Zabavna godba — 8.05 Lepe melodije — znani napevi — 8.35 Jugoslovanska kola — 10.30 Na obisku pri čeških zabavnih ansamblih — 11.00 Za dom in žene — 11.40 Havajski instrumentalisti igrajo — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Slavni pevci in virtuozji — 14.20 Zanimivosti — 14.35 Voščila — 17.30 Vedri zvoki — 18.45 Okno v svet — 20.00 Veseli večer — 21.00 Malo od tu — malo od tam.

Nedelja, 6. oktober:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 8.15 Note korakajo — 9.17 Slovenske narodne in umetne — 10.30 Pokaži, kaj znaš — 12.00 Pogovor s poslušalci — 12.10 Z melodijami na pot — 13.30 Za našo vas — 14.00 Voščila — 16.30 Glasbeni mozaik — 20.00 Glasba ne pozna meja — 21.00 Nočni koncert.

Ponedeljek, 7. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 Srečanje na Eifflovm stolpu — 10.10 Iz solistične in komorne glasbe — 11.35 Trio Avsenika in akademski kvintet igrata — 12.30

Kmetijski nasveti — 13.15 Zabavna revija — 14.35 Voščila — 15.40 Bevk: Ženske — 17.40 Milano — Pariz — 18.00 Mladinska oddaja — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 8. oktober:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 7.10 Radijski koledar — 8.35 Orkestralne miniaturre — 9.00 Zabavni mozaik — 10.10 Prislunhite in izbirajte — 11.30 Za dom in žene — 11.45 Ritmična harmonika — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Harmonika in orglice — 13.30 Pester spored opernih melodij — 14.35 Voščila — 15.40 Potopisi in spomini — 17.10 Praznik cvetočih češenj — 18.00 Športni tednik — 20.00 Koncert zbora JLA iz Beograda.

Sreda, 9. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Pisana paleta — 9.15 30 minut za ljubitelje narodnih pesmi — 10.10 Dopoldanski koncert — 11.00 Zabavna ruleta — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Voščila — 15.40 Rousseau: iz „Izpovedi“ — 16.00 Koncert po željah — 17.10 Sestanek ob petih — 17.30 S popevkami iz dežele v deželo — 18.00 Kulturni pregled — 18.30 Svatovske pesmi in običaji raznih narodov — 20.00 Massenet: Manon, opera v 4. dej.

Četrtek, 10. oktober:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 Amaterski zbori pojo — 9.00 V valčkovem tempu — 10.10 Odlomki iz javnega koncerta — 11.45 Pesmi za naše male — 12.00 Veliki zabavni orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.30 Popularne melodije — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 17.10 Zabavni album — 18.45 Četrtekova reportaža — 20.05 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 11. oktober:

5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 8.05 Jutranji divertimento — 9.20 To in ono za vas — 10.10 Iz jugoslovanske solistične glasbe — 11.00 Pesmi raznih narodov — 11.30 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 17.10 Plesne melodije — 18.50 Družinski pogovori — 20.30 Jesen, trudna in vesela.